VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXI. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM — ÁRA: 1,20 FORINT — 1979. MÁRCIUS 8.

KÖZGAZDASÁGI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA

A nemzetközi nőnap alkalmából szeretettel köszöntjük egyetemünk valamennyi nődolgozóját és -hallgatóját!

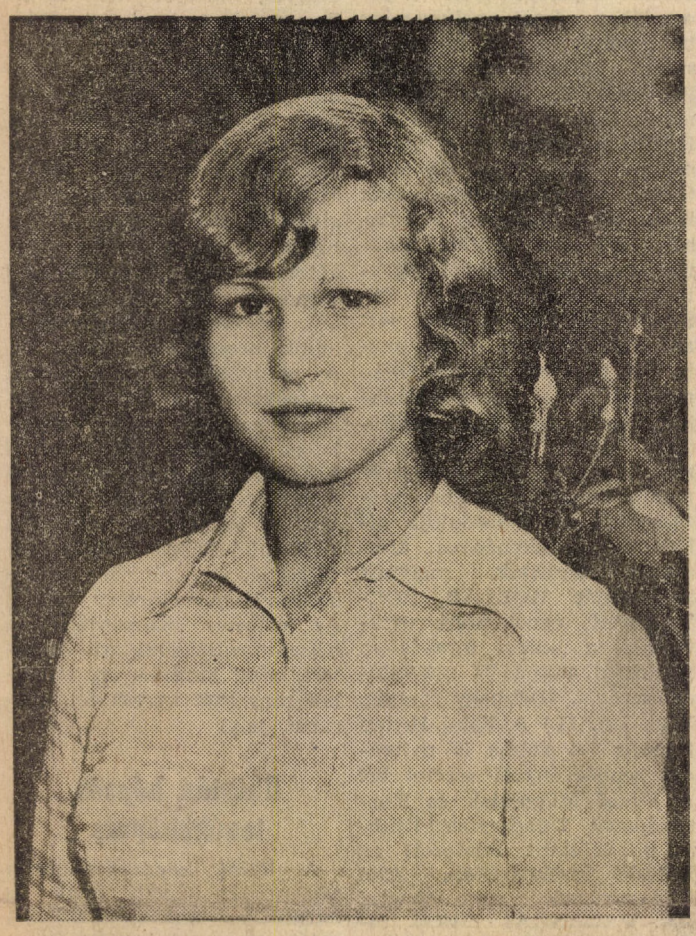

KISZ-BIZOTTSÁGI ÜLÉS

Döntés a külföldi utazásokról

A KISZ-bizottság ülést tartott február 20-án.

Első napirendi pontként megtárgyalta és elfogadta a Marxista Diákakadémia vezetőségének javaslatát, amelynek értelmében a végzős Bellovics Márta helyett Juhász János III. évf. tanár. A szakos hallgató lesz a szakbizottság új vezetője.

Hosszas vita után a KISZ-bizottság úgy határozott, hogy idén is megrendezi a KEN-t, április 29—30-án és május 1-én.

Ezután a KISZ-bizottság a második félévben esedékes külföldi delegációk ügyében döntött:

Április 23—29. között a Helsinki Közgazdasági Főiskolára szerződésmegújításra utazik az egyetem küldöttsége. A delegáció vezetője Ádám László, tagjai Sághy Zoltán és Sárdi Péter. A moszkvai Nemzetközi Kapcsolatok Főiskolán szerződésegyeztetésre kerül sor március 12—16. között. Az egyetemet Jendrolovics Pál, Balogh Margit és Berczelley Johanna képviseli. Szerződéskötésre Irkutszkba utazik Gergely Katalin. Az NDK-ban újabb szerződéskötésre kerül sor, a delegáció vezetője Szikora Mária, tagjai: Fóris György és Nagy Gyula. Lengyelországba két TDK-küldöttség utazott; Katowicébe Csomós József, Vastag Gyula és Simonyi Tamás, Varsóba pedig Koleszár István, Réczey Imre és Hajnalka Zsolt.

Osztrák küldöttséget várunk március végén egy megkötendő szerződés előkészítésére.

1979 nyarán egyetemünkről öten vehetnek részt tőkés országbeli építőtáborban. Az utazók névsoráról később dönt a KISZ-bizottság.

Ülése végén a KISZ-bizottság elfogadta Jendrolovics Pál agit.-prop. titkár lemondását.

A megüresedett posztra a jelölőbizottság javaslata alapján választ majd az egyetemi küldöttértekezlet új tisztségviselőt. Az addig adódó politikai munkát a KISZ-bizottság tagjai végzik el.

— mg —

Március 8. — nőnap

A nemzetközi nőnap alkalmából az egyetemi szakszervezet március 8-án 2 órakor ünnepséget rendez az I. előadóban. A nődolgozókat Dobrovits Iván rektorhelyettes köszönti.

ŐSZINTÉN

„Új rendszabályok a fegyelem megszilárdítására"

„... a diákot négyszeri hiányzás után, ha igazolja, ha nem, nem szabadna továbbengedni..."

„...az előadások rendszeres (eléggé rendszeres) látogatása nélkül senki ne kaphasson diplomát"

„Nem szabad beletörődnünk a fegyelmezetlenségbe, igénytelenségbe. Sem oktatóink, sem hallgatóink esetében..."

Találomra kiragadott mondatok ezek, néhány korábbi KÖZGAZDÁSZ-ból. „Súlyos" mondatok is egyúttal, ám én nem annyira konkrét jelentésüket érzem igazán fontosnak, hanem magát a tényt, hogy megszülettek, hogy bizonyos körülmények folytán lényeges lett ilyen kérdésekkel foglalkozni, és például a fenti véleményeknek hangot adni.

Pátoszosnak tűnik a kérdés, de indokoltnak érzem: *„hogyan „fejlődhettek" a dolgok idáig?*

Hiszen eredetileg, valamikor, a megfogalmazott (vagy meg nem fogalmazott, de elképzelt) *„egyetemi idea" megálmodott világában ugyanazt akarták mindannyian — diákok is, oktatók is: egy nagynagy „alkotó műhellyé" alakítani az egyetemet*, ahol a tanárok az „okosabb jogán" igyekeznek minél jobban hozzásegíteni a diákot a „tudás" elsajátításához; ahol lényegében az egyes hallgató a maga választotta szakon olyasmit tanulhat, ami igazán érdekli; ahol önállóan, saját belátása szerint dolgozhatja fel a hallott-olvasott ismereteket, éppen ezért szívesen foglalkozik vele, előadásokra jár, hogy méginkább érthető legyen mindez részleteiben és egységében, könyvtárba jár, hogy meglegyen az áttekintése az adott témáról — és időnként számot ad addigi tudásáról, mintegy kontrollálva önmaga és környezete számára az elsajátítottak rögződését.

Igen nagyvonalakban (és igen rózsaszínűen...) ez lett volna az „idea" — *ezzel szemben ma ott tartunk, hogy tanszéki, sőt, egyetemi szinten érzik szükségesnek bizonyos intézkedések, rendelkezések meghozatalát* ahhoz, hogy a hallgatók (és oktatók...) hozzáállása, fegyelme egy kívánt szintet megüssön. Legutóbb az indulatok az előadások látogatottsága kapcsán csaptak össze, de vajon *csak* erről van-e szó? És *erről* miért?

Diáknak lenni

Hogy sokmindenre sokan nem járnak be — ez ténykérdés. Csakúgy, mint az is, hogy a szemináriumokra gyakran a csoportok jelentős része készületlenül ül be, s emiatt kínos faggatózásból, vagy csupán néhány ember párbeszédéből áll az óra. Az is tény, hogy a legtöbb tárgyat a legtöbb diák igazán komolyan csak a vizsgaidőszakban „veszi szemügyre" — van amit akkor lát először. Ténykérdés továbbá, hogy elkésünk az órákról, hogy gyakran még negyedóra-húsz perc után is nyikorognak a padok az előadóban az újonnan érkezők alatt. Miért tagadnánk, tényleg így van, nap mint nap tapasztalt dolgok ezek. Az érdekes csak az, hogy...

...Szóval, sokan vannak, akik (akár bevallottan is) csak a diplomáért, *a „papírért" akarják befejezni az egyetemet.* De nagyon kevesen vannak, akik már eleve ezért *kezdik* el. *Az elsöprő többség* a maga külön kis „egyetemi ideájával" érkezik, talán fél a jövőtől, az ismeretlentől, de elsősorban (ha már annyira hajtott a felvételire) — *vár valamit*, s többé-kevésbé komolyan gondolja, hogy itt jó dolog lesz (s ezért tényleg fog is) tanulni.

Vajon mitől változunk meg időközben ennyire? Hová lesznek az ideák?

Nos, azt hiszem, idővel egy részükről bebizonyosodik, hogy *csak illúzió volt — a többihez pedig mi magunk leszünk hűtlenek*, részben önmagunk változása, részben egyszerűen csak gyengeség miatt.

(Folytatás a 3. oldalon)

KEN — a hagyományos módon

Az új félév feladatainak megtárgyalása során került napirendre a Közgazdasági Egyetemi Napok témája is a KISZ-bizottság téli felkészítő ülésszakán. Az itt hozott közérdekű megállapodásokat ismertetjük ezúttal olvasóinkkal.

A KEN megrendezésének egyszemélyi felelősévé a KISZ-bizottság Genczvai Ferencet, a ker. kar III. éves hallgatóját jelölte ki.

A KEN időpontja: április 29—30—május 1.

A szervezés és a propagálás karonként történik.

A KEN nyitóprogramja az I. évfolyam által szervezett nagyszabású NONSTOP-műsor. A műsorok párhuzamosan zajlanak az aulában, a zsibongóban, a klubban, lesznek polbeat együttesek, táncház, batik-show, kiállítások és még számtalan érdekes program.

A hagyományos rektorválasztásra délután kerül sor, amikoris a karonkénti jelöltek és az I. évfolyam rektorjelöltje közül választja ki az egyetem polgársága az arra legérdemesebbet. A rektorválasztási vetélkedő összeállításáért, propagálásáért, a jó hangulatért az általános kar a felelős. A választás után kezdődik a szokásos Közgáz-klub.

Április 30-án reggel lesznek a sportversenyek. A versenyzőket és a közönséget várja a sportnap felelőse, az iparkar.

Délután kerül sor a hagyományos vetélkedőre, mely a szervező kereskedelmi kar szerint az eddigieknél tréfásabb, játékosabb lesz.

Este egy másfajta vetélkedőn, a Kinizsi Kollégiumban, a bálozók mérhetik össze, kinek rongyosabb a gúnyája. A rongyosbálon fellép a Neoprimitív is. Ezenkívül különféle rendezvények lesznek a tornateremben. A rongyosbál felelőse a Kinizsi kollégium kollektívája.

Május elseje fő programja, mint mindig, idén is a felvonulás. Utána majális lesz.

A szervezési munkálatokat már most el kell kezdeni, ezért Genczvai Ferenc, a KEN felelőse kéri a karok szervezőbizottságainak tagjait, hogy megbeszélés céljából találkozzanak március 14-én a KISZ-bizottság helyisége előtt délután 3-kor.

FORRADALMI IFJÚSÁGI NAPOK

„...A jövőt kénye szerint csak az rendezhetné el, ki a múltat megsemmisíthetné."

(Eötvös József: Gondolatok)

1848 — Európa tavasza. És tetőpontja annak a folyamatnak, amelyben felcsillan az oly ritkán adódó lehetőség: a haza és a haladás programjának együttes felvetése, a magyar történelmi fejlődés torz kitérőinek felváltása egy egyenesvonalú, európai iránnyal. Nekünk, a ma fiatalságának természetesen a forradalmak nagyszerű pillanatai mellett azoknak az ellentmondásoknak a rendszerét kell tanulmányoznunk, amelyeket hazánk forradalmai megoldottak, vagy meg kellett volna oldaniuk. És ebből a szempontból különös jelentősége van a történelem folytonosságának és folyamatosságának.

„...ha a magyarok a civilizációban némileg elmaradtak is a német—osztrákok mögött, ezt politikai tevékenységükkel a legutóbbi időben ragyogóan pótolták. 1830 és 1848 között egymagában Magyarországon több politikai élet volt, mint egész Németországban, a régi magyar berendezkedés feudális formáit jobban kiaknázták a demokrácia érdekében, mint a németek a délnémet alkotmányok modern formáit." (Engels: a magyar harc.)

Milyen is volt ez a „ragyogó" politikai tevékenység? Szerveződött a politikai nyilvánosság; miközben az országgyűlésben a konzervatív, a reformer és radikális reformer csoportok vitáiban egyre több fontos kérdés jelenik meg — mégha burkoltan, közjogi viták köré csoportosulva is — a „karzat" már Kossuth radikalizálódó irányzata mellé sorakozik. A márciusi ifjúság fellépése azt jelenti: a „politikai élet", vagy egyszerűen a politika már nem fér el ebben a nemesi előjogokat érintetlenül hagyó keretben, a „feudális parlamentben". A reformmal küszködő országgyűlést elsöpörte a forradalom — amely már az európai folyamatok része, és így esélyei is az európai harcok esélyeitől függ. A külső és a belső félelmetes ekvivalenciája...

„...miközben Dél-Németországban kialakul egy német forradalmi hadsereg magva, és megakadályozza Poroszországot, hogy aktívan részt vegyen a magyar hadjáratban, Franciaország ugrásra készen áll, hogy a harcban aktívan részt vegyen. Néhány hét, talán néhány nap már meghozza a döntést és a francia, a magyar—lengyel és a német forradalmi hadsereg nemsokára Berlin falai alatt a csatatéren fogja megülni testvériesülésének ünnepét." (Engels: Magyarország) Nos, a forradalom nem győzött. A haza és a haladás kérdésében egyaránt súlyos kompromisszumokat kellett kötni. Ahogy nem jött létre az önálló nemzet, úgy nem jött létre a polgári rend sem. Dualizmus és kétharmad-feudalizmus. S nem jött létre az „új ember" sem, amelytől Széchenyi várta a reformot. Akinek „vagyona rendben áll, nem bénítják régi előítéletek, folyvást előbbre törekszik, de másokat is tisztelő, nemes versengési vágytól késztetve. Főképp pedig: harmónikus." (Lackó Mihály: Széchenyi és Kossuth vitája.) E bukott forradalomnak súlyos következményei voltak. A nemzeti függetlenség és társadalmi haladás követelései elváltak, és egy újabb világ-megrázkódtatás kellett ahhoz, hogy a magyar politikai életben előlépjenek azok az erők, amelyek mindezt együttesen és az európai összefüggések figyelembevételével képesek felvetni.

Az első világháborút követő erjedettségben hozott tisztulást az őszirózsás forradalom. E közép- és kelet-európai torz társadalomban csak egy olyan erő képes tiszta rendet hozni, amely „...szakít a múlttal és merészen tör az új jövő felé —, csak az az osztály, amelynek legjobbjait gyűlölet és megvetés tölti el minden iránt, ami nyárspolgári és filiszteri, azon tulajdonságok iránt, amelyek buján tenyésznek a kispolgárság, a kistisztviselők, az „értelmiség" körében —, csak az az osztály, amely „végigjárta a munka megacélozó iskoláját", s amely munkaképességével minden dolgozóban, minden becsületes emberben tiszteletet tud kelteni maga iránt." (Lenin: Üdvözlet a magyar munkásoknak)

A magyar proletárforradalom fényes üstökös a magyar történelem egén. Akkor csak felvillantotta azt az alapjaiban új társadalmi rendet, amely lehetővé teszi a periféria országainak történelmi elmaradottságaik felszámolását. Más út nem járható — ezt bizonyította a történelem, mégha azt nem is látjuk elég pontosan, hogy mit jelent, amikor a szocializmusnak a tőkefelhalmozás, a demokratikus tapasztalatnyújtás és a társadalmasítás feladatait egyszerre kell megoldania.

A márciusi forradalmainkban azt a felbolygató tiszteletlenséget kell tisztelnünk, amely minden újat-akarásnak a sajátja: a szakítást a túlélt társadalmi szerkezettel és intézményekkel, a rajtunk uralkodó, de már kiüresedett szerkezetek-szervezetek megsemmisítésének vállalását. Hisz a forradalmiság egyes lényeges eleme, ha nem a legfontosabb: az örök megújítás, a meghaladott teljes tagadása a haladás megőrzése érdekében.

A három tavasz közül időben legközelebb a felszabadulásé áll hozzánk. Egy forradalom kezdete, amelynek jellegét és tartalmát igen nehéz leírni. Magához húzta mindazokat az erőket, akik a haladást, a demokratikus rendet kívánták — kibontakozást és a talpraállást, nemcsak a háborúból, hanem összekuszálódott történelmünk zsákutcáiból is. Ezt a folyamatot ismét a „világ" indukálta, eleinte jó feltételeket kínálva; de később ugyanez a világ megváltoztatta az arculatát: hidegháborút kezdve pár évvel a forró után. A demokratikus bázis szűkült, és szűkítették. A dolgozó nép hatalmát biztosító „alap" felépítménye nem biztosítja automatikusan a munkásosztály történelmi érdekeinek érvényesülését. A forradalmár megteremtette a végtelen távlatokat és szétzúzta a régi tulajdonviszonyt. De be tudja-e úgy rendezni az új társadalmat, hogy az minden dolgozójának közvetlen érdekeltséget teremtsen a hatalomban? A mai, történelmileg alig mondható távlatból még sok tanulságot rejt az eddig megtett népi demokratikus út, a ma is tartó társadalmi forradalmunk.

Lelkesen és szerényen ünnepeljük tavaszi forradalmainkat, amelyek a tavaszhoz hasonlóan, megújulást jelentenek —, de természetesen csak a többi „évszak" által nyerik el értelmüket. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség tagjai a forradalmi ifjúsági napok ünnepségein és rendezvényein demonstráljuk, hogy vállaljuk forradalmár elődeink örök újító indulatát. Mi persze mai kérdésekről fogunk elsősorban beszélni: a közéletiségről, az érdekképviseletről és érvényesítéséről, a szocializmus mai helyzetéről. De tudatunkban és reflexeinkben ott rejtőzik történelmi elődeink és őseink politikai kultúrája, mentalitása; szüleink által közvetített közvetlen múltunk sok tiszta és levont tanulsága. A mi fiainknak — szeretnénk így tudni — talán meglesz az esélyük arra, hogy harmonikus világban harmonikus személyiségek legyenek. Ennek érdekében viszont nekünk „Végig kell járnunk a munka megacélozó iskoláját..."

Vass László

A kilencedik félév

A korábbi évek gyakorlatához képest változás történt az egyes szakok képzési idejét illetően.

Stark Antal oktatási rektorhelyettes kértük meg, beszéljen néhány mondatban a most elsőízben megvalósuló új rendszer bevezetésének okairól, arról, hogy milyen téren és mennyiben jelent majd változást a korábbi gyakorlathoz képest.

— A képzés korszerűsítése keretében feladatunk, hogy az egyes szakokon az időráfordítás okozta különböző mélységű oktatást egalizáljuk. A tanulmányi idő egységesítését azonban sem úgy nem lehetett megoldani, hogy minden szak képzési idejét tíz félévre emeljük, sem úgy, hogy általánosan 8 félévre lecsökkentjük azt.

Javaslatunk ezért az egységes kilenc féléves képzés volt, amihez az Országos Oktatási Tanács nem járult hozzá.

Ezért kompromisszumos megoldásként született a mai 8—9—10 féléves differenciált szorgalmi idő. Az egyes szakok esetében nem lehet 8 félévbe besűríteni az elsajátítandó anyagot, amit vagy a nagyobb mennyiségű matematikai anyag, illetve más szak esetében a nyelvoktatás indokolt. A 10 féléves képzés csak a tanári szakok esetében maradt meg. Ehhez ragaszkodtunk, mivel az összes többi egyetemen is 10 féléves képzésűek a tanszakok.

— *Milyen változtatást követelt a tantervben a reform bevezetése?*

— Sajnos nem a legésszerűbb megoldást teszi lehetővé ez a differenciált képzési idő, mivel a kilencedik félévre csak szakmai jellegű, a szakok specialitásának megfelelő tantárgyakat tehettük. Így a kilenc féléves szakokon az egyes korábbi félévek túlzsúfolttá váltak.

— *A hallgatók elhelyezkedését illetően milyen változás történt?*

— A pályázati rendszer eddigi alkalmazásához képest némi módosulás fog történni, amelynek jogszerűségét azonban minisztériumi álásfoglalásnak kell megerősíteni.

Továbbra is január 31. marad a vállalatok számára a kiírási határidő, a pályázatok benyújtásának ideje pedig továbbra is március 31.

A problémát az okozza, hogy pályázni csak az utolsó félévre beiratkozott hallgatónak lehet. Így a kilenc féléves szakon végzőknek mintegy három hónap kiesés lenne az abszolutórium és a tényleges elhelyezkedés között. Ez nyilván hátrány, gondot jelentene egyes hallgatók számára.

Ezért született meg a közelmúltban jóváhagyott javaslatunk, nevezetesen az, hogy tegyük lehetővé a januárban végzők számára, hogy már egy évvel korábban is pályázhassanak. A rány itt az, hogy túl hosszú idő telik el a pályázat beadása és az állásba lépés között. Előnye viszont az új megoldásnak, hogy amennyiben ezen az egy évvel korábbi pályázaton nem tud valaki elhelyezkedni, úgy mintegy második fordulóként részt vehet a következő évi pályázaton is.

— *Az államvizsga időpontok idejét illetően történt-e változás?*

— Igen, annyi, hogy az eddigi két időpont mellé egy februárit is beiktattunk.

— *Milyen konkrét problémák merülnek fel a változás érintette szakok idén végző hallgatóinak elhelyezkedésében?*

— A tervgazdaság és a külgazdaság szak esetében két ellenkező jellegű probléma keletkezett.

A tervgazdaságszakosoknál ugyanis most végez az utolsó 5 éves évfolyam, félév múlva pedig az első kilenc féléves képzésű évfolyam.

Mivel a tervgazdaság szakon végzős hallgatók eddig sem szívesen helyezkedtek el vállalatoknál, a jelenlegi helyzet a korábbi éveknél még nagyobb gondot fog jelenteni számukra.

A külgazdasági szakon viszont ellenkező a probléma. Ott most nem végez senki, ez viszont a sok szakembert váró külker vállalatok számára lesz gond, annál is inkább, mivel információink ellenére több vállalat számít az idén végzőkre.

— *Mi a helyzet az alternatív blokkok esetében?*

— Az alternatív blokkok nagy része a 8. félévben véget ér. Ez után a blokk-felelős tanszék egyéni alternációt biztosít, vagy a felszabaduló órakeret egyedi alternatív tárgy számára válik felhasználhatóvá.

—h—

Népi ellenőrök tanácskozása

A IX. kerületi Népi Ellenőrzési Bizottság február 26-án tanácskozásra hívta társadalmi munkatársait. Varga Lászlóné, a NEB elnöke beszámolt a kerületi népi ellenőrök 1978-ban végzett munkájáról, majd szólt az idei feladatokról is.

Eredményesen dolgoztak a társadalmi aktívák. Számos vizsgálatot végeztek az elmúlt évben, s a legtöbb vizsgált egységnél készségesen fogadták a népi ellenőröket, ami feltétlenül pozitív jelenségként értékelhető. Akadt azért egy-két olyan intézmény, ahol nem találkoztak ugyanilyen segítőkészséggel. Sőt volt olyan eset is, hogy egy utóvizsgálat során nem találták meg (!) a korábbi felmérések jegyzőkönyveit. (Felmerül, hogy ily módon az akkor feltárt hibákat vajon miként korrigálták azóta.)

Varga Lászlóné beszámolójában elmondta még, hogy 1978-ban csökkentek a közérdekű bejelentések. Szót ejtett a névtelen bejelentésekről is, amelyek száma, csak lassan csökken.

A NEB fontos feladatai közé tartozik a népi ellenőrök munkájának jobb, hatékonyabb propagálása. Történt némi kedvező változás ezen a téren az utóbbi időben, de még mindig nem kielégítő a publicitás.

Befejezésül az idei feladatokat ismertetve elmondta, hogy négy-öt vizsgálatot végeznek 1979-ben. A cél nem a minél több felmérés, hanem a minél hatékonyabb, mélyebb vizsgálat. Ez év első felében többek között elemzik majd az üzemi büfék helyzetét is. Ez az 1974-es felmérések utóvizsgálata lesz.

Sajtószemle

Közéleti tevékenység, személyi hírek

A nemzetközi békemozgalomban nagy jelentőségű eseményként tartják számon a Béke-Világtanács rendkívüli ülését, amelyre február 2—5-e között került sor Berlinben. Számos napilap ismerteti e tanácskozás fontosságát, melyen a tíz tagú magyar küldöttség résztvevőjeként DR. BEREND T. IVÁN, egyetemünk rektora is jelen volt. (Népszava, 1979. febr. 2. — Magyar Nemzet, 1979. febr. 2. — Esti Hírlap, 1979. febr. 1.) A Budapester Rundschau január 22-i száma a Bécsi Magyar Sajtóiroda kezdeményezését ismerteti, melynek célja, hogy a „Problémák — gyakorlat — perspektívák" c. sorozatában német nyelven négy tanulmányt adjon közre. A szerzők között szerepel DR. BEREND T. IVÁN, egyetemünk rektora és SIMAI MIHÁLY professzor is. A tanulmányok írói hiteles és mértékadó véleményüknek adnak kifejezést a gazdasági reformban 1968—1978 között bekövetkezett változásokról. Egyetemünk rektorhelyettese, DR. STARK ANTAL is részt vett azon a nyilvános vitán, melyet a televízió január 26-án mutatott be a Vezetők Klubja c. riportműsorában. (Rádióújság, 1979. jan. 28.) A József Attila Tudományegyetemen a kubai forradalom győzelmének 20. évfordulója alkalmából tudományos ülésszakot tartottak, melynek programját KOLLÁR ZOLTÁNNAK, egyetemünk oktatójának a „kubai forradalom gazdasági alapjáról" szóló előadása zárta. (Délmagyarország, 1979. jan. 11.) A Zalai Hírlap február 1-i száma is nyilvános rendezvényről számol be. A Fiatal Műszakiak és Közgazdászok Zalaegerszegi Klubja vitadélutánt rendezett az MTESZ székházában, ahol Világgazdaság ma címmel DR. PALÁNKAI TIBOR tudományos rektorhelyettesünk tartott vitaindító előadást. Vas megye Tanácsa is egyetemünk egyik tanárát hívta meg előadóként a „Növekedés és hatékonyság a mezőgazdaságban" címmel tsz-vezetők és közgazdasági szakemberek számára szervezett ankétra. Az előadó DR. VÁGI FERENC, egyetemünk tanszékvezetője volt. (Vas Népe, 1979. jan. 31.) „A vizsgáztatónak is nehéz..." olvashatjuk a Népszava jan. 24-i számában, amely DR. ZELKÓ LAJOS, egyetemünk docensének vizsgáztatási tapasztalatait mutatja be. „Számvetés... 1978 — Tervek... 1979" címmel 11 nagy könyvtár igazgatójának, többek között DR. WALLESHAUSEN GYULÁNAK, Központi Könyvtárunk igazgatójának beszámolóit, elképzeléseit ismerteti a Könyvtáros januári száma.

Cikk- és könyvismertetések

Az Élet és Tudomány jan. 19-i száma SIMAI MIHÁLY „Kölcsönös függőség és konfliktusok a világgazdaságban" c. könyvét ismerteti. Számos megyei lap közöl lapszemlét a Magyar Mezőgazdaság legutóbbi számának tartalmáról, melyben „Az iparszerű mezőgazdaság társadalmi, gazdasági kérdéseiről" egyetemünk tanárai, DR. VÁGI FERENC és DR. FEKETE FERENC írnak. (Fejér Megyei Hírlap, jan. 25., Békés Megyei Népújság, jan. 30., Hajdú-Bihari Napló, jan. 24., stb.) Központi Könyvtárunk kiadványait méltatja a Könyvtár c. szakfolyóirat. 1978. decemberi számában a „Tájékoztató a Külföldi Közgazdasági Irodalomról „A" és „B" sorozatáról" számol be, 1979. januári számában pedig a „Külföldi Közgazdasági és Statisztikai Periodika, Lelőhelyjegyzék 1978. című kiadvány jelentőségét mutatja be. Dr. Hingyi Gábor, a KNEB gazdasági szakértője a közelmúltban a „Vállalati szociálpolitika — a népi ellenőrzési vizsgálatok tükrében" címmel védte meg doktori értekezését egyetemünkön. A nagy érdeklődésre számottartó értekezést a Népi Ellenőrzés január 2-i száma ismerteti részletesen.

Kutatás, együttműködés

A világturizmus alakulását, az utazási szokások vizsgálatát hivatott figyelemmel kísérni a AIEST, az Idegenforgalmi Tudományos Szakértők Nemzetközi Szövetsége. A tapasztalatokról, követelményekről átfogó anyag készült a közelmúltban, belkereskedelmi tanszékünk közreműködésével, melyet az ENSZ Project elé terjesztettek. (Idegenforgalom, 1979. jan. 1.) A Magyar Hírlap febr. 9-i száma „Utópia" címmel egy sajátos kezdeményezésről számol be. „Lassan és fokozatosan nekünk is haladni kell a közösségi lakóháztípusok kialakítása felé"! Hogyan? Erről a kérdésről rendezett ankétot egyetemünk jövőkutató csoportja. A lehetőségekről DR. KOVÁCS GÉZA egyetemünk professzora számol be. A cipővásárlási, -fogyasztási viszonyok vizsgálatával foglalkozók körébe számos vállalaton és intézményen kívül bevonták egyetemünk szakembereit is. (Magyar Hírlap, jan. 1., Esti Hírlap, jan. 12.) A Komlói Zengő Áruház áruválaszték struktúrájára vonatkozóan tanulmányterv készül. Az előzetes piackutatásra a Közgazdaságtudományi Egyetem pécsi karának matematikai tanszékét kérték fel. (Kirakat, jan.)

Oktatás, képzés, továbbképzés

A hazai közgazdászképzés színvonalát emeli, hogy az AIESEC — a közgazdászhallgatók nemzetközi szövetsége — szervezésében évente mintegy 50 hallgató gyarapítja tudását külföldi szakmai gyakorlatokon. (Magyar Hírlap, febr. 13.) Az értékelemzés módszerének bevezetésére több gyárban tettek kísérletet. Az irányításban segített a Közgazdasági Továbbképző Intézet, aki az érdekelt szakemberek számára tanfolyamot szervezett. (Mestermunka, jan. 31.) Megkezdődött az egyetemen a közművelődés gazdaságtana oktatása, olvashatjuk a Magyar Nemzet febr. 6-i számában. Jelentkezési felhívást tesz közzé az MKKE Miskolc Kihelyezett Tagozata az 1979/80-as tanévre, iparszakra levelező tagozaton történő oktatására a Borsodi Bányász febr. 8-i számában.

Hírek

A Kirakat februári száma egyetemünk volt tanárának DR. SOLYMÁR KÁROLY nak életútját ismerteti, aki 1978. július 1-e óta a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola főigazgatója lett. A Könyvtáros című folyóirat januári száma a magyar könyvtárügy nagy egyéniségére, Szekeres Pálra emlékezik, aki 1953. augusztusától 1957 májusáig Központi Könyvtárunk igazgatója volt. Közgazdász hallgatók részvételével nemzetközi diákszemináriumot rendeztek Budapesten, ahol a kelet-nyugati gazdasági kooperáció lehetőségeit vitatták meg. (Magyar Nemzet, febr. 9. és 13., Magyar Hírlap, febr. 9.) Javaslatot tettek a Czuczor-dombormű elhelyezésére, írja a Magyar Nemzet, jan. 25-i száma. Tudós költőnk domborművét a tervek szerint az egyetem központi épülete és a Kinizsi utcai kollégium által határolt Közraktár utcai torkolatban állítják fel.

Csonka Éva

Zene, irodalom, utazás

Több hónapja annak már, hogy Horák Zsuzsa az egyetemi könyvtár csoportvezetője átvette a Szocialista Kultúráért érdemrendet. Ezt sokkal inkább maga a tény miatt említem, semmint esetleg a következő portré suta megokolásaként. Mindenesetre kezemben az indoklás, s olvasom:

„A könyvtár egyik legnagyobb közgazdasági és könyvtárosi elméleti tudást igénylő feladatát, a közgazdasági szakirodalom sokoldalú feltárását rendkívül igényesen, magas színvonalon oldja meg."

— A közgazdasági technikum után a közgázra jelentkeztem — mondja Horák Zsuzsa. — Elvégeztem a pg és népgazd. terv elmélete szakot. Eléggé nagy gondot okozott számunkra az elhelyezkedés, mivel igen erős elméleti képzést kaptunk. Mehettünk volna az Országos Tervhivatalba, a KSH-ba és hasonló helyekre, de ott nem szívesen fogadtak bennünket. Ekkor fölajánlottak nekem egy könyvtárosi állást itt az egyetemen, s én elfogadtam. Azóta, 1965-től, itt dolgozom. Nem választottam ezt a szakmát, nem akartam könyvtáros lenni, hanem idekerültem. Figyelembe kellett venni a lehetőségeimet is.

— *Ezek szerint kicsit csalódott ember?*

— Nem, semmiképpen sem. Elégedett vagyok, a munkával elégedett. Nagyon jól érzem magam itt a könyvtárban. Most egy év óta, különösen. Megváltozott a hangulat, jobb lett a közérzetünk az új vezetés miatt.

— *1976 óta a szakozói csoport vezetője. Miből áll a szakozói munka?*

— A szakozás tulajdonképpen az irodalom tartalmi feltárása, s a témára keresést teszi lehetővé.

— *Nem túl sokan ismerik a könyvtárosok munkáját, a többség csak azt regisztrálja, hogy a kért könyvet megkapta-e vagy sem. Nem látványos az önök, a könyvtárosok tevékenysége.*

— Ez így igaz. Éppen ezért nem is olyan embernek való ez, aki sikerekre vágyik. Bizonyosfajta aszkézisre van szükség ehhez a munkához. Persze ezt nem úgy kell érteni, hogy egyáltalán nincs sikerélmény. Meglehetősen szűk körben ismerik és értékelik a munkánkat, a nagyközönség nemigen vesz tudomást róla.

— *Ön sok fiatallal ismertette meg a szakma fortélyait. Hogy látja: vonzó a fiatalok körében a könyvtárosi munka?*

— Nem tudom, hogy vonzó-e vagy sem, mindenesetre van utánpótlás. Persze hozzá kell tenni ehhez az előbb elmondottakat is. Szerintem egyéniség kérdése, hogy ki vállalja ezt a munkát. Érdekes, hogy nagyon kevés fiú jön erre a pályára, talán azért is van ez így, mert ők nemigen szeretnek egy helyben ülni. Aztán elég alacsony volt a bér is, s ez sem igen vonzotta a fiatalokat. Egyébként nemrégen emelték fel a könyvtárosok fizetését. Azért, megvannak a szépségei is ennek a pályának. Sokat lehet olvasni, sőt kell is. Az izgalmas, érdekes része a munkának az, amikor valamilyen témában újdonságot kell feltárnunk, esetleg találkozunk valami új kifejezéssel, kategóriával (főleg az angolszász területről), s ilyenkor összedugjuk a fejünket, megvitatjuk, mi is lehet az.

— *Az egyetem mennyire hasznosítja az önök tudását?*

— Azt hiszem, hasznosíthatná jobban is. Arra gondolok, hogy a könyvtárosok beszámolhatnának az egyes kutatóknak bizonyos könyvek tartalmáról, amelyeket esetleg nem tudnak elolvasni. Mindezt talán kutatói segédmunkatárs szintjén csinálhatnánk, bár igazán nem az elnevezés a lényeges. Ez sikerélményt is jelentene a számunkra. A Veszprémi Vegyipari Egyetemen már megvalósították ezt az együttműködést, és a Műszaki Egyetemen is történt már kezdeményezés ezirányban. Persze azért van kapcsolatunk a tanárokkal, például Mátyás professzorral, aki korábban szintén szakozó volt, valamint Lajos Sándorral. De minden tanszéken szívesen segítenek nekünk, ha valami problémával fordulunk hozzájuk.

— *A szakkönyveken kívül szépirodalomra is jut ideje?*

— Hogyne! Törekszem is rá. Különösen a német és orosz írókat kedvelem. Most a téli estéket például a Karamazov testvérekkel töltöttem. Remek partnereim voltak.

— *Mi teljesíti ki még ezenkívül az életét?*

— A zene. Mit jelent az nekem? Sokat, nagyon sokat. Szinte mindent. Tudja, zenész akartam lenni. De erről le kellett mondanom. Kocsihoz vagyok kötve. Azért nem adtam fel a zenélést. Az egyetem elvégzése után, 1966-ban, elkezdtem fuvolán tanulni. Megismerkedtem a hangszer történetével, s a zeneirodalommal. Ezenkívül még utazni szeretek nagyon az ország különböző tájaira. Gyönyörködöm a természetben és megcsodálom az építészeti remekeket. Igen, érdekel az építészet. Ismeri ugye azt a megállapítást, hogy „az építészet kőbe zárt zene". Közel áll tehát egymáshoz a kettő, az arányok, a formák, az összhang miatt. Már tervezem a nyári kirándulásomat. Csak kocsival tudok menni, úgyhogy már érdeklődtem is az Autóklubnál egy nyugat-magyarországi túra felöl. Vas és Somogy megyével szeretnék közelebbi ismeretséget kötni. Röviden a zene az irodalom es az utazás teszi ki az életemet.

— *Milyen feladatokat szeretne megoldani a közeljövőben?*

— Csoportunknak szüksége lenne nyelvi képzésre, ahhoz, hogy szakma szerint oszthassuk szét egymás között a könyveket, s ne nyelv szerint. Jó lenne, ha résztvehetnénk a közgazdasági továbbképzésen is. Én, személy szerint, szeretnék megtanulni angolul.

Kezemben ismét a Horák Zsuzsáról készült jellemzés. Olvasom: „Munkatársai nemcsak tudásáért, hanem fegyelméért, kötelességtudásáért, példamutató magatartásáért is becsülik".

Ismeretségünk csupán egy villanás volt. De elég ahhoz, hogy higgyek a róla írt szavakban.

Borsi László

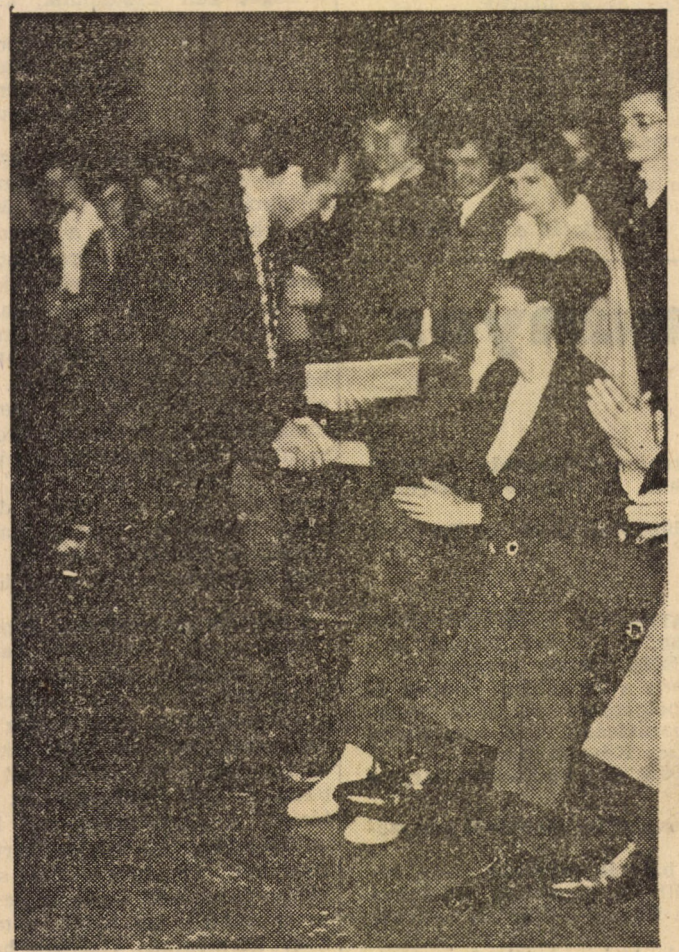

Horák Zsuzsának átnyújtja a kitüntetést Berend T. Iván
Fotó: Fáth Péter

Egyetemi álom és valóság

(Folytatás az 1. oldalról)

Merthogy az is ténykérdés: a diákok jelentős része számára *kiábrándító* dolog, ha még évek múltán is kénytelenek *olyan tárgyakat tanulni, amelyek nem érdeklik* (s amelyeknek még csak a kapcsolatát sem igen érzik a többi, általuk is fontosnak ítélt tárgyhoz képest); ha tőlük, és ami a fontosabb: szűkebb szakterületüktől, netán kutatási témájuktól e tárgyak távol állnak, és éppen ezért általában nehezek is a számukra, tehát sok időt igényelnek öröm nélkül.

Ténykérdés, hogy elkedvetlenítő (és egy idő után riasztó) színvonaltalan (vagy legalábbis számukra követhetetlen, unalmas) egyszóval rossz előadásokra bejárni, legalább annyira, mint roppant nyakatekert, vagy éppen nevetségesen primitív (esetleg özönvíz előtti) jegyzetből-könyvből olvasni, tanulni.

És persze ami a másik oldalt, a „mi magunkat" illeti, az is igaz, hogy (különösen egy-egy „hosszabb" este után) lusták vagyunk reggel időben felkelni, hogy gyakran nincs elég erőnk a „folyamatos tanuláshoz", túlságosan könnyű megszokni a viszonylag nagyobb szabadságot, a több szórakozás, a hobbiknak hódolás lehetőségét — egyszóval, hogy az egyetemi képzés nyújtotta nagyobb önállósághoz (amire viszont a tényleges, „egyetemi módon" való tanuláshoz, „kutatáshoz" mindenképpen szükség van) sokan „gyengének" bizonyulunk.

„Erkölcsi lazulás"?

Én inkább csak egyszerűen annyit mondanék erre: *„diákként-élés"* egy olyan közegben, amelyben ma élünk. Tény, hogy *egyszerre lettünk kritikusabbak-igényesebbek és ugyanakkor „lazábbak" is.* De ennek legalább annyira *oka* a közvetlen környezet (család, barátok — *vagy például az egyetem,* ahol éppen az idén esett meg több csoporttal is: úgy kezdtek neki az új tanévnek (szeptemberről van szó), hogy „na most majd másként lesz, tényleg komolyan elkezdünk tanulni" stb. stb. — Jól ismert év eleji fellángolás ez, amit még saját lehűlése előtt nyakon öntött az a tény, hogy *a szemináriumok többségét* (első hetek lévén) *nem tartották meg* (holott rendelkezés volt az ellenkezőjére, ezért is mentek be), hogy *egyik-másik előadás amolyan „év eleji" „laza" stílusban* ment le —, hogy ebből *a „másként kezdésből" nem éreztek semmit a környezetükben...;* ezek mellett legalább annyira érezhető a társadalom egészének a hatása, a magasabb normarendszer kialakulása éppen úgy, mint a közösségi fegyelem („morál") mind nyilvánvalóbb lazulása (s most lehetne példákat mondani akárcsak riportok tömegéből idézve a munkafegyelmi problémáktól a „lassan már mindenki lop" jelenségen át egészen a közlekedési lámpák semmibe vevéséig...).

Igen... a diákok többsége előbb-utóbb eltemeti a hajdani ideákat, vagy mert azok életképtelennek bizonyultak, vagy mert ők maguk bizonyultak egyre inkább más embernek e tervek megvalósításához.

Az érem túlsó oldalán: az oktató

Az oktatóknál nyilván más a helyzet.

Az ő esetükben a *„tiszta egyetemi ideák"-ról eleve nem lehet szó,* hiszen előzőleg ők maguk is végigjártak már egy egyetemet, s így volt idejük a legelső illúziókkal leszámolni, vagy legalábbis módosítani azokat. De szinte biztos, hogy *minden pályakezdő tanár úgy gondolja: „lehet, hogy így van általában, azonban az én órámon másként lesz."*

Csakhogy nincsen kiábrándítóbb (s ez igazán érthető), mint alaposan nekikészülni egy óránák, amire aztán csak a csoport fele-negyede jön be, azok sem voltak előadáson, nem olvasták az anyagot — egyszerűen nem tudnak partnerek lenni a tanárhoz képest. (S itt most hadd tegyek mindjárt egy zárójelet: arra, hogy mennyire összetett ez az egész, hogy mennyire nem tekinthető csak feketének, vagy fehérnek valami, jó példa lehet, hogy a fenti „szabotázsnak" is nemegyszer mélyebb oka van, mint pusztán a „diákság erkölcsi lazulása". Lassan négyéves tanulmányaim során nem egy tanárral „kínlódtunk" így végig egy vagy két félévet, és volt rá példa, hogy őszintén és nyíltan megmondtuk: nem érdekel minket a tárgy, amit tanít, fölöslegesnek érezzük, sajnáljuk rá az időt, inkább foglalkoznánk a közvetlen szaktárgyainkkal. Roppant kínos és kényelmetlen állapot volt mindkét fél számára).

De persze, az igazság az, hogy az ilyen kiélezett helyzettől eltekintve is nagyon „jó fejnek" kell lennie annak a tanárnak, aki rá tudja venni a hallgatókat, hogy a kialakult, általánosságban megszokott életstílushoz képest az ő óráihoz másként viszonyuljanak.

Azért persze van ilyen.

De sajnos, olyan is van, hogy maga *az oktató* (meglehet, a témát kitűnően ismeri, s már eddig is sok értékes tanulmányt publikált, azonban) arra *alkatilag nem alkalmas, hogy szemináriumot tartson,* emberekkel bajlódjon, anyagot leadjon — az ilyesmi megintcsak rövid időn belül jóformán lehetetlenné teszi az érdembeli „együttműködést", a „műhelymunkát".

Tényekkel nyilván nem tudom bizonyítani, de nagyon könyen elképzelhetőnek tartom, hogy *ilyen előzmények után e pályakezdők többsége is inkább és elsősorban a tudományos munkára koncentrál majd,* a kutatás lesz tevékenységének fő területe — anyagilag és erkölcsileg is inkább ebben érdekeltek, *mint hogy keserű élményeket okozó órákkal bajlódjanak,* azokra az átlagosnál nagyobb energiát fordítsanak. S ez egy olyan folyamat, szituációk láncolata, amelyről tulajdonképpen külön-külön az egyes tanárok éppen úgy nem tehetnek, mint ahogy a diák is „külső hatások" eredményeként válik olyan diákká, amilyenné.

Rendszabályokkal?

Hogyan lehetne ezen a helyzeten változtatni?

„Nem megengedhető, hogy a diák (például távollétével) akadályozza az oktatást" — lényegében ez volt *Köves elvtárs* pár héttel ezelőtti *cikkének egyik fontos gondolata.* S ezzel önmagában aligha vitatkozik bárki is, aki tényleg komolyan veszi az egyetemet. De nem hiszem, hogy az oktatás hatásosságát fokozzuk, ha az előadás olyan „tűltház" előtt zajlik, ahol a hallgatóság jelentős része nem figyel, eszik-olvas-kötöget, esetleg még az órát is zavarja. Be fog járni, ha kényszerítik rá, de ettől az *oktatás* még nem lett *eredményesebb.* Legfeljebb csak külsőségeiben látványosabb. *Az az igazság, hogy a legtöbb rendszabályban (ha negatív) széles e világon az emberek nagy része inkább egyfajta „ellenséget" lát, „akit" (amit) vagy „félre lehet vezetni" (ki lehet játszani), vagy be kell „hódolni" neki — és csak legritkább esetben ébreszt bennük együttműködési szándékot. Pedig végülis ez volna a cél.*

Rendszabályoktól *önmagában* a diák még nem lesz *más ember,* ettől még nem fog megváltozni az a sokminden, amiről már eddig is szó volt. És ennyiből az órák látogatottságát eleve már amolyan „végeredménynek" érzem: a mai diák (kivétel persze mindig akad, és nem is kevés) érdeklődésének-értékrendszerének egyfajta „megnyilvánulása" ez, amely értékrendszert korábbi objektív körülmények alakították ki benne, mint ahogyan objektíve adottak azok a dolgok is, amelyeket rajta keresztül újra és újra elbírál.

A tényleges változásokhoz valahol itt, *a „gyökereknél", a mozgatórugóknál, az „objektív körülményeknél" kellene jónéhány dolgot rendbetenni.* Nem a már unalomig ismert „melyik volt előbb, a gyenge előadás, vagy a hanyag, órákat „szabotáló" diák" tyúk-tojás vitáján kell rágódni, hanem azon kellene eltöprengeni, *hogyan lehetne megőrizni, sőt, tovább nevelni a kezdeti „induló-ideákat", hogyan lehetne eljutni az elképzelt „egyetemi-ideához", létének természetes és kölcsönös igényéhez és magához az állapothoz.*

Befejező morfondírozás

Amikor ezt a sokmindent végiggondoltam, és leírtam, nem holmi „döntőbíró" szerepében kívántam tetszelegni, nem ilyen vagy olyan álláspont megvédésére vagy megtámadására készültem, nem akartam a különböző (netán egymással vitatkozó) vélemények valamelyikének a pártjára állni (vagy akár az „objektív", az „abszolút" igazsághoz eljutni). Egyszerűen csak ágaskodott bennem egy regiment „miért", izgatott a „miért vagyunk ilyenek", a „miért van így vagy úgy valami" problémája, no meg az a bizonyos „hogyan fejlődhettek a dolgok idáig", és eljutottam ehhez a pár dologhoz. Amelyek megfogalmazásával még csak az sem volt a célom, hogy az egész kérdést elbagatellizáljam, elodázzam („maradjon minden így, hisz lám... úgysem tehetünk semmit..."). Nem, nagyonis ideje lenne már érdemben (őszintén és minden vonatkozásában!) változtatni a jelenlegi „állóvíz-állapoton".

Talán csak óva inteni akartam: *nehogy azt higgyük viszont, hogy néhány kategórikus intézkedéssel máris megoldottunk mindent; hogy mert a probléma egyes vetületeit (és szerintem főleg csak felszínét) megragadtuk, már tényleges hatással lehetünk az egészre.*

Fóris György

Azért nevettünk is Mohácson Fotó: Radványi

Vendégprofesszorként Amerikában

Egyetemünk rektora az előző félévet az Egyesült Államok egyik legjelentősebb egyetemén, az University of California, Berkeley-n töltötte vendégprofesszorként. Élményeiről kérdeztük Berend T. Iván professzort.

— Több, rövidebb látogatás, számos korábbi előadás után tavaly egy szemeszter idejére fogadtam el meghívást a Berkeley Egyetemre, ahol két, a közgazdasági tanszék keretében meghirdetett kurzust, heti hat, összesen közel hatvan előadásban tartottam, együtt mintegy száz, harmadéves hallgató számára. Az egyik kurzus témája Közép- és Kelet-Európa XIX—XX. századi gazdaságtörténete, a másiknak a kelet-európai szocialista gazdasági rendszerek működése volt. Ez utóbbi a szocialista gazdaság kialakulását, működési rendszerét, illetve a gazdasági reform folyamatait ölelte fel.

— Milyen ismereteik voltak a hallgatóknak ezekről a témákról?

— Többségüknek szinte semmi. Jó részük felületes információval rendelkezett Kelet-Európáról, esetenként csak az újságok, a tévé, a rádió révén. A földrajzi, történelmi háttérismeretek hiánya bizony sok többletfeladatot jelentett. Esetenként váratlan kiegészítő magyarázatokra volt szükség. Többek között ezért is ösztönöztem hallgatóimat, hogy minél többet kérdezzenek és vegyék igénybe a konzultációs lehetőségeket is. Meg kell vallani: nem kellett sok ösztönzés, éltek a lehetőségekkel. Ezek a problémák egyébként részben az amerikai egyetemi tanulmányi rendszerből fakadtak. Az egyetemi tanulmányok négy évében ugyanis lényegében nem folyik szakképzés — egy-két speciális szakot leszámítva —, s a hallgatók a kurzusok széles skálájából, bármilyen, az érdeklődésüknek megfelelő tárgyakra iratkozhatnak be. Valamelyes, igen részleges specializáció csak enyhe szakirányultságot, de nem szakmát biztosít. Az egyetem elvégzésének feltétele az, hogy a négy év alatt a diákoknak 36 tárgyból legyen jegyük. Ezek a tárgyak egy-egy szemeszter keretébe szorulnak. Két szemeszteres tárgy lényegében nincs. Minden szemeszter folyamán — amelyik tulajdonképpen tízhetes harmadév, mert három van belőlük egy tanévben — három-négy tárgyat vesz fel egy hallgató. A szakirányt az biztosítja, hogy a választott tárgykörből tíz tárgyat kell felvennie. Így voltaképpen a valódi szakemberek képzése a négyéves egyetemi tanulmányokat követő két-háromféves post gradualis oktatás formájában történik.

— Milyennek ismerte meg azt a tanszéket, a tanárokat, ahol Ön dolgozott?

— A közgazdasági tanszéken — ami a mi értelmünkben átmenet a tanszék és a fakultás között — mintegy 40 oktató dolgozik. Általában mindegyik igen jó szakmai felkészültséggel rendelkezik. Van köztük néhány egészen kiváló, nagy felkészültségű szakember, sőt egy-egy jó Kelet-Európa-specialista is. A szakmai élet egyébként intenzív, rendszeresek a tanári szemináriumok is. Magam is tartottam előadást, a Berkeley és Stanford Egyetemek közös tanári szemináriumán legújabb kutatásaim a XIX. századi európai gazdasági elmaradás, illetve kitörési utak kérdéseiről.

Meg kell mondanom, hogy irigykedve néztem a gazdag egyetem anyagi lehetőségeit, felszereltségét, bár most igen szigorú anyagi korlátozásokat léptettek életbe. Igaz, hogy mindenkinek önálló szobája van, és benne telefon, de a telefonszámlát mindenki maga fizeti és most a papírral is takarékoskodnak.

Az egyetem megköveteli a tanároktól a rendszeres kutatómunkát. Csakis ennek alapján véglegesítik őket az egyetemen. Ez viszont nem történik meg nagyon hamar. A tudományos munka társadalmi — egyetemen kívüli — elismertsége viszont mintha kisebb lenne. Bizonyos értelmiségellenes hangulat uralkodik. Nem figyelnek annyira a professzorok véleményére, mint Európában. A gyakorlati élet, gazdaság, kormányzat és az egyetemek közötti mobilitás viszont összehasonlíthatatlanul jobb, mint nálunk. A gyakorlatban szerzett ismeretek igen hasznos segítséget nyújtanak az elméleti munkában. Sokan mennek el, és sokan jönnek a gyakorlat, vagy kormányzati munka területeire, illetve területeiről.

— Említette, hogy a közgazdasági tanszékhez tartozik a gazdaságtörténet.

— Igen, a világon eltérően alakult a gazdaságtörténet intézményes helye. A német típusú tagozódásban a történelemtudományhoz és tanszékekhez kapcsolódott, az angol típusúnál — és fél évszázada nálunk is — önállóan, intézményes formában fejlődött, míg az amerikaiaknál a közgazdasági tanszékek keretein belül működik. Ennek ellenére természetesen önálló disciplina, sőt az úgynevezett chicagói gazdaságtörténeti iskola, amelyik matematikai módszerekkel dolgozott, nemzetközileg is újszerű és jelentős, bár korántsem uralkodó irányzata ennek a tudománynak.

Az Egyesült Államokban az oktatás és kutatás egymással szoros kapcsolatban áll. Ennek egyik érdekes intézményes, szervezeti formája az oktatók, kutatók téma szerint szervezett csoportosulása, olyan intézeti keretek között, amelyek különböző tudományok specialistáit fogják össze, például politológusokat, történészeket, gazdaságtörténészeket, közgazdászokat, szociológusokat, egy-egy témakör, terület vizsgálatára. Ezen intézetek tagjai egyidejűleg saját szakmájuk szerinti tanszékekhez is tartoznak.

— Milyen az amerikai diákélet, milyennek ismerte meg a fiatalokat?

— Amikor odaérkeztem kollégáim felkészítettek, hogy nincs nagy fegyelem, a diákok lezserek és nincsenek tekintettel az előadást tartó tanárra, esetleg kisétálnak az óráról. Meg kell mondanom, én pozitívan csalódtam. Hallgatóim fegyelmezettek voltak, s bár az előadások látogatása ott sem kötelező, mégis mindig majdnem teljes létszámban megjelentek, jegyzeteltek és rengeteget kérdeztek. Igaz, amit előadtam, azt számon is kértem tőlük. Az ottani követelményeknek megfelelően egy félévközi dolgozatot — én öt-tízoldalas házidolgozatot — irattam velük, amihez 100—200 oldal ajánlott irodalmat is feldolgoztak. Az eredmény beszámított a félévi jegyükbe. A tárgyakat egyébként háromórás írásbeli vizsga zárta. Ehhez az előadásokon kívül egy-egy kötelező — 500 oldal körüli — tankönyvet kellett megtanulniuk. A kelet-európai gazdaságtörténet kurzusom esetében a Ránki Györggyel közösen írott és az USA-ban már két kiadást megért könyvünket használhattam. Azon az egyetemen egyébként egy-egy kurzuson nem ritka a 800—1000 oldalas kötelező irodalmi anyag sem.

A hallgatók rendkívüli érdeklődéssel fogadták kurzusaimat. Olyan diákok jöttek, akik érdeklődtek a téma iránt — említettem, hogy szabadon választják kurzusaikat — vagy baloldaliak és a ritka — szocialista országokból nem túl gyakori a vendégprofesszor a közgazdlasági tanszéken — információszerzés lehetőségét akarták kihasználni. Mindenesetre úgy jellemezhetem őket, hogy nyitottak mindenfajta szellemi áramlatra. A diákok érdeklődése, állandó kérdéseik úgyszólván párbeszéddé változtatták az órák egy részét, és jó hangulatot, kapcsolatot alakítottak ki közöttünk. Ezzel szemben az amerikai társadalmi életre általában jellemző az atomizálódás, s egyre lazábbak a valódi emberi kapcsolatok. Az ottani tanárok is meglehetősen külön életet élnek, nagyon keveset vannak együtt diákjaikkal. Az elszemélytelenedés nagy veszély. Én sokat foglalkoztam hallgatóimmal, sokat konzultáltam, beszélgettünk. Rengeteg minden érdekelte őket, az itteni egyetemi életünktől kezdve történelmünkön át amerikai benyomásaimig. Rövid idő eltelte után tapasztalhattam erős ragaszkodásukat.

A tíz évvel ezelőtti társadalmi mozgalmak idejéhez képest jóval mérsékeltebb az egyetemi ifjúság hangulata. A diákok komolyan dolgoznak, tanulnak, mivel négy év után még nincs szakma a kezükben, hisz azt csak post gradualis képzés keretében szerezhetik meg, de ide csak jó jeggyel kerülhetnek be. Ezt követően sem biztosított az elhelyezkedésük. A tanulmányi eredményt erősen figyelembe veszik. Mivel változtak a körülmények, változtak a diákok is. Az egyetem színes forgatagában azonban így is sok minden található, maoisták, prédikátorok és számtalan baloldali irányzat és szervezet. Ezek agitálnak, tiltakoznak, énekelnek.

— Milyen volt az amerikai életet közelebbről látni, és hogyan töltötte szabadidejét?

— Tizenkét év után töltöttem újra hosszabb időt az USA-ban, mégpedig egy vezető egyetem tanáraként. Lakást béreltem, feleségem háztartást vezetett, kisebbik lányom iskolába járt, a rendőr felírt gyorshajtásért, egyszóval a mindennapi örömök, gondok, bosszúságok, az egyetemen belüli és kívüli élet eseményei ugyanúgy érintettek engem is, azaz természetes közegben éltem. Ez igen érdekes, élménydús volt.

Túl sok szabadidőm nem volt, a heti hat előadás és a további heti hat óra konzultáció önmagában sem kevés. Ezekre mindig fel is kellett természetesen készülnöm. Nagyon élveztem azonban, hogy csak oktató munkát kellett végeznem, hiszen ilyen időszak már nagyon régen nem volt az életemben. Sokat olvastam, és a hétvégeken kirándultam a családommal. Ez idő alatt kilencezer kilométert vezettem, igyekeztünk megismerni Kalifornia minél több természeti szépségét.

— Milyen érzés újra itthon lenni?

— Kicsit fárasztó a felgyülemlett sok feladat megoldása. De kellemes a barátokkal való újratalálkozás, és hát vissza, összehasonlíthatatlanul gyorsabban aklimatizálódik az ember, sőt lassan már a múltba olvad a gyorsan elszaladt három hónap.

Dezséri

Március 15-re emlékezünk

Emlékezésül 1848 tradíciójára, álljon itt néhány sor a kor gondolataiból: néhány sor csupán, de megannyi tanulság.

Szolgaságunk idején
Minden ember csak beszélt,
Mi valánk a legelsők, kik
Tenni mertünk a honért!

(Petőfi: A márciusi ifjak)

„...azon párthoz tartozunk, mely... egy szebb jövő után sóvárog, s egy cseppet akar képezni a világszabadság tengerében...” (Vasvári Pál).

„A tömegnek legnagyobb része a város legszegényebb osztályához látszott tartozni, azokhoz, akikről azt hiszik, hogy anyagi érdekek nélkül nem mozdulnak. És íme, ők ma a szabadságért, mely különben a szegénynek oly kevés kedvezést nyújt, egy rájuk nézve legalábbis képzeményi eszményért tették ki maguk veszedelemnek.” (Március tizenötödike 1848. szeptember 29. sz.)

„Midőn saját szabadságunk fenntartásán munkálkodunk egyszersmind kötelességünk más, szomszéd népeknek szabadságuk kivíhatására segédkezet nyújtani.” (Táncsics Mihály)

„Horvátok, szeretett testvéreink!... Az ügy közös... a miénk, úgy mint a tiétek. Az ellenség közös... Ez ellen kell, hogy egyesüljünk, magyar, horvát, szerb, német, oláh és minden népfaj... Ne hallgassunk azokra, kik bennünket egymás ellen ingerelnek, mert azok a mi közös gyöngítésünkre, elnyomatásunkra akarják felhasználni a viszálykodást. Testvérek egyesüljünk!” (Vasvári Pál)

„És alig kezd vala hangzani a toborzók zenéje, a magyar-, német- és tótajkú fiatalság vetélkedve gyűlt a zászlók alá... A legelsők, kik feleskövének, jobbára iskolákat végzett, vagy még azokat látogató mívelt ifjak, és iparos segédek valának... De a földművelő osztály sem maradt el...” (Horváth Mihály)

„A túlerő iszonyatos... A magyaroknak nem marad más, mint a forradalmi lelkesedés, a hősiesség és az erélyes, gyors szervezés, mit Kossuth adott nekik. Azonban Ausztria mégsem nyert... A magyarok ügye korántsem áll oly rosszul, mint ahogyan a fizetett feketesárga lelkesedés elhitetni szeretné. Ők még nincsenek legyőzve. Ha azonban elbuknak, mint az 1848-i forradalom utolsó hősei buknak el, és csak rövid időre.” (Engels Frigyes)

„Most a néppel együtt mentik meg a hazát, s azért, ki a közös győzelem gyümölcseit egy osztály számára ki akarja zsákmányolni, árulást követ el.” (Március Tizenötödike 1849. június 9. sz.)

„Mi a földet nem tartjuk siralom völgyének, s ha tettleg az volna, ennek okát nem a természetben, hanem a természetellenes társadalmi viszonyokban kellene keresnünk.” (Vasvári Pál)

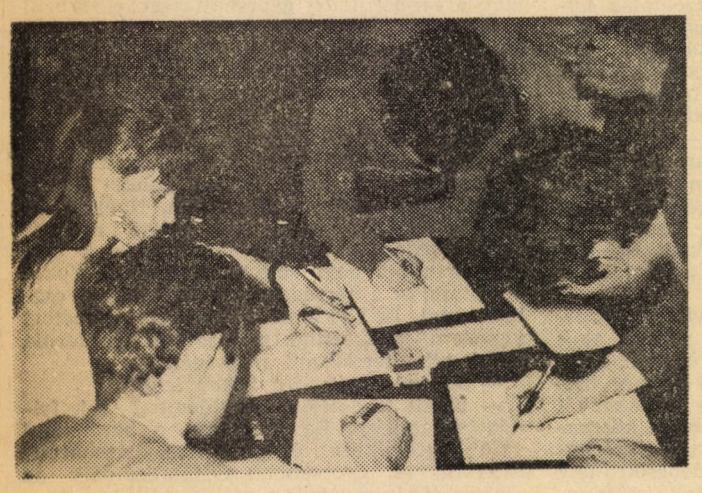

Együtt a csoport

Az évfolyamfelelős

„Andrással szeretnék beszélni — ismétlem el, már ki tudja hányadszor mondókámat papának, mamának, nagymamának — a válasz mindig ugyanaz: „nincs itthon, talán később próbálja...”

Nem csoda, elfoglalt ember! — gondoltam. Most választották meg elsős évfolyamfelelősnek. De ennyire? Végül mégis sikerült megbeszélnünk egy „randevút” a II. éves külgazdos sráccal. Ahogy beszélgettünk a zsibongó egy kevésbé zajos sarkában, kiderült: nem csoda, ha elfoglalt!

— *Mint újdonsült évfolyamfelelős, válladra szakadt a gólyák valamennyi problémája, búbánata. Hogy bírod energiával a kezdeti megpróbáltatásokat?*

— No, azért nem olyan vészes a dolog. Mostani munkám java részébe mint instruktor már tavaly belekóstoltam. Ezenkívül megválasztásom után is együtt dolgoztam Gyömrei Gáborral, elődömmel. Sokat segített és segít most is, ha problémáim vannak.

Így hát nem voltak ismeretlenek előttem azok a feladatok, amelyekkel most szemtől szembe is találkoztam.

— *Huszonnégy instruktor közül rád esett a választás a KISZ-bizottság részéről. Váratlanul ért e „megtiszteltetés”?*

— A funkció betöltésénél felmerült egy pár név. Köztük én is. Végül én maradtam fenn a rostán! Mit mondjak? Nagy öröm volt!

— *S nagy vállalkozás! Életritmusod mennyiben változott meg azóta?*

— A Polvax-szervezés munkálatairól, a Klub Közlöny szerkesztéséről lemondtam.

— *Ha jól tudom, ezeket a „lemondásokat” már elég jól ismered a régebbi időkből is.*

— Előfordul — bizonyos szituációkban, az embernek választani kell. Gimnazista koromban a versenyszerű úszást kellett abbahagynom, az egyetemi felvétel miatt. Mostani funkcióm is megkövetelte áldozatait.

De ami szerintem a legfontosabb: mérlegelni kell, mit miért cserélünk fel. És akkor már könnyű dönteni.

— *Voltak, akik „féltek” tőled! Túl határozott karakter leszel és erős kezű!*

— Valami abszolutisztikus hatalomátvételre gondolsz? Megnyugtathatlak, erről szó sincs! Lehet, hogy nagy a szám, de igyekszem befogni. A jó kapcsolat kialakítására törekszem a kari felelősökkel, az instruktorokkal. Csak együtt vagyunk képesek jó munkára.

— *Milyen reformokat tervezel?*

— Nagy változtatásokra nincs szükség. A programok nem változnak az instruktorok felkészítésénél. Éppen azért nincs szükség rájuk, mert jók a hagyományaink ezen a téren.

Az eszköz, a mód igényel bizonyos újításokat. Többek között nagyobb propagandát! Instruktornak tavaly mindössze harmincan jelentkeztek! Nagyon kevés ez a szám! Jobb tájékoztatókkal szeretnénk felkelteni a srácok érdeklődését. A terv, hogy idén legalább 40—50 ember közül alakuljon ki az instruktori gárda.

— *Hogy több embernek mondhassatok nemet? Mi lesz azokkal, akik kimaradnak?*

— A „nem” — nem jelenti azt, hogy kirekesztjük őket a közös munkából. Éppen ellenkezőleg! Az ő státusz nélküli segítségükre is óriási szükség lenne!

— *Lótsz-futsz! Sok időd elmegy! A tanulással, hogy boldogulsz?*

— 4,00 lett az átlagom! Kellett egy év, míg belerázódik az ember az egyetemi stílusba. A vizsgázás kitanulmányozásához kell egy kis idő.

Az utolsó kérdés is elhangzott. Leteszem a tollat. És András már szalad! Kapkodja lábait a lépcsőn. Siet! Hova? Ki tudja! De egy biztos: Van elég dolga.

(babucs)

A katedrán

Az első tanítás

• •

Illúzió és valóság

• •

Ettől féltem jobban

• •

A választás

Furcsán hatott, amikor beállított hozzánk celofánba csomagolt, egy szál piros szegfűvel a kezében.

— Vizsgatanításomra kaptam — mondta.

— Ma volt? — és csodálkozva kerestem arcán, a nagy nap hatásának nyomait.

— Hát akkor gratulálok tanár úr! — elmosolyodott, zárkózottságából valamelyest felengedve.

Szerencsés ember — gondoltam. — Még az egyetemi padokat koptatja, de már alkalma nyílt kipróbálnia magát az igazi munkában. Tanár szakos létére — mondhatná bárki — ez nem túl nagy kunszt. Ő viszont a kötelező szakközépiskolai gyakorló tanításon túl, gimnazisták és egyetemisták tanításán is felmérhette képességeit.

A három különböző szintű „katedra”, melynek egyikéről Vígvári Andris alig egy órája, hogy lelépett, más-más hatást gyakorolt ra. Új élményeket adott, új felismerésekre késztette. S a tanítás e különös rivaldafénye lassan szakavatottá érlelte.

Nem is volt idegen számára korábban sem ez a világ. Szülei is tanáremberek. Már a felvételin is fölvetődött benne, hogy elméletis, vagy pg tanár szakos lesz. Az első év során aztán minden eldőlt.

— Jó lökést kaptam az első évben. Kitűnő tanárokkal volt dolgom, Gyimesi Sándorral, — hozzá proszemináriumra jártam gazdaságtörténelemből — és Muraközi Lászlóval. Ő volt a pg szemináriumvezetőm. Kapcsolatomat a Stúdium Generáléval is nekik köszönhetem. Szemináriumi csoportom felét valósággal belelkesítette a stúdium munkára. Aztán elérkezett a szakosodás ideje. Ekkor még nem voltam teljesen biztos. Engedtem befolyásolni magamat, népgazd. tervre szakosodtam. Hamarosan rájöttem azonban, hogy az ott oktatott tárgyaknak a tanulása nem fér be az elképzelésembe. Két hónap múltán rátértem a tanár „A” szakra, véglegesen.

Mint stúdiumos találkozott először a tanítással. Első évben táborokat látogatott, résztvevője volt az óráknak. Pg szigorlat után, azután neki is be kellett kapcsolódni az oktatói munkába.

— Abba a tévhitbe esik az ember, ha jó jegyet kap a szigorlaton, hogy tudja a pg-t. Így esett velem is. Amikor azonban fölkészültem az órára, átgondoltam az anyagot, akkor derült ki számomra, milyen keveset tudok. Nem arról van szó, hogy nem kaptunk meg mindent, amit a kapitalista pg-ből az egyetemen kapni lehetett. Ez a két év csak az első nekifutásra volt jó a pg-vel való ismerkedéshez. De nem nevezhettem olyan tudásnak, amivel megalapozottan tanítani lehet. S ez ott derült ki az első órán. Az élmény mindenesetre tovább juttatott, megmutatta, hogy van még mit tanulni.

Az első csoportja egy közepes szintű társaság volt. Velük — így visszagondolva, — jól érezte magát, jó kapcsolata volt. Helyenként mégis beleizzadt, amikor meg akarta velük értetni a saját gondolatait, középiskolás nyelven tolmácsolva.

Másodszorra már könnyebben ment a dolog.

— És ezt elsősorban annak köszönhettem, hogy túljutottam az elméletitörténet-oktatás első félévén. Nagy élményt jelentett számomra ez a tárgy. Hatása látszott a tanításomon is. Igazán megalapozta számomra legalábbis a klasszikus kapitalista pg-t. Megismerve kialakulásában, fejlődésében az elméletet, elérkeztem ahhoz a ponthoz, amiután kimondhattam — nem csak egy szigorlat, hanem a tanítás szempontjából is — hogy többé-kevésbé biztos alapon állok.

Vígvári Andrist azonban hamarosan beválasztották a stúdium vezetőségébe. A megbízatás kemény munkát kívánt tőle. Egyben sajnálatára elválasztotta az oktatástól is. Ettől kezdve elsősorban szervezési feladatok vártak rá. Végleg mégsem hagyta magát „félreállítani”. Egy pesti stúdiumos csoporttal ezt az igényét is kielégíti.

★

A katedra másik szintje a Wesselényi utcai szakközépiskolában várt rá.

Nagy elvárásokkal mentek a tanár „A” szakosok a gyakorló tanításra, magukkal is, a vezető tanárokkal és az egész tanítással szemben.

— Hospitálás közben már éreztük, hogy elvárásaink és a valóság között valami differencia van. Lead a tanár a követelményekből, az osztályzásban is túl liberális. Én, aki eddig csak a stúdiumos munkát ismertem behatóan, tapasztaltam, hogy ez itt egy egészen másfajta feladat.

A korábban megszerzett rutin ugyan segített. Mégis idegesebb voltam, mikor kijöttem az óráról, mint amikor elkezdődött a tanítás.

Pedig a bírálók sikeresnek ítélték a tanítását. Jó tanártípus lesz, — vélekedtek róla. Magával mégis elégedetlen. Nem tudta feledni néhány gyereknek az értetlenségtől üresen meredő tekintetét. Az osztály heterogén — mondta a vezető tanár, — bele kell nyugodni, hogy mindig lesznek tanulók, akik nem értenek semmit a tanításból.

— Én nem tudok egyelőre belenyugodni!

★

— Ha a középiskolai tanítást az egyetemi oktatással összehasonlítom — talán nem is kell mondani miért — az utóbbitól féltem jobban. Pedig az első benyomásom jó volt az 1/14. csoportról, akiknek pg-t oktatok. Az első igazi órán kiderült, hogy az elképzeléseim töredékét sem tudtam megvalósítani. Utólag persze láttam hogy ez itt természetes, annak ellenére, hogy az órám nem sikerült rosszul és a legfontosabb dolgokról szó esett. Ezt a szituációt néhány óra után aztán megszoktam. S a tapasztalatok alapján mondhatom, feladatomat könnyebbnek tartom, mint a középiskolait. Itt ugyanis nagyobb a tanárok szabadsága, hisz minden pg szemináriumvezető azt csinál az óráján, amit akar. Viszont hasonlíthatatlanul nagyobbak a követelmények. Nem kevés munkámba kerül ezekre az órákra felkészülni.

Egy csomó hallgató úgy érzem velem együtt dolgozik a csoportban. A másik része — és ez nem elsősorban a csoportom specialitása, más szemináriumvezetőktől is hallottam már hasonló kifogást — nem veszik komolyan a tanulást. Ezek a diákok nem tudnak velem együtt gondolkodni, mert nem tanulnak. Én persze komolyan veszem a követelményeket, de szerintem a tanár erőfeszítése itt nem elegendő. Szükség van a csoport segítségére is. És éppen ez a jó ebben a társaságban, hogy akik tanulni akarnak, nemtetszésüket fejezik ki, nyíltan azoknak, akik nem készülnek. Ezért vagy optimista a csoporttal, mert van benne egy erő, amely az egyetemi körülmények között nélkülözhetetlen. Ez az oktatómunka biztos háttere kell, hogy legyen.

— Melyik tanítás állt hozzád a legközelebb?

— Egyéniségemhez legközelebb állónak az egyetemi szemináriumvezetést éreztem. A középiskolában éppen halkszavúságom miatt, talán nem is lennék a legideálisabb tanártípus. Ami a stúdiumos foglalkozásokat illeti, állítom, ha nem is színvonalában, de formájában közelebb áll az egyetemi oktatáshoz, mint a középiskolaihoz. Ezért is éreztem számomra a legtermészetesebb közegnek.

(Vígvári Andrást a közelmúltban tüntették ki a Stúdium Generálében végzett munkájáért KISZ-aranykoszorús jelvénnyel.)

Ha választani lehetne a három tanítás közül felsőfokon szeretne pg-t tanítani. Ez volt az első elhatározása, és ezt erősítette meg benne a tapasztalat is.

— Egy biztos, hogy a továbbiakban bárhol és bármit fogok csinálni, össze kell, hogy szedjem magam. Túl sok mindennel foglalkoztam, mint egyetemista. Különösen sűrű volt az elmúlt év programja. Eddigi életemben jelentős szerepet töltött be a stúdium. Ez olyan pozitív és negatív tapasztalatokat adott, amelyek hozzásegítenek a mai valóság jobb megismeréséhez. S miközben sikerült egyes területeken megállni a helyem, bizonyos területeken lemaradtam. Ezért szeretném a jövőben a közéleti és szakmai tevékenység egyensúlyát arányváltoztatással a hosszú távnak megfelelően megvalósítani a szakmai fejlődésem érdekében.

H. E.

Több mint 25 éve az egyetemen

A hangjában meglepetést éreztem, mikor visszakérdezett, miért éppen vele szeretnék beszélgetni. De nem kérette magát, rögtön időpontot is javasolt. A nagyon elfoglalt emberek tudják ilyen pontosan, mikor van egy-két szabad órájuk.

Ezek voltak az első benyomásaim Páli Lászlónéról, a pénzügyi tanszék oktatójáról.

★

Tanszéki szobája épp olyan, mint bármelyik másik az egyetemen, asztalán tervszerű rendetlenség, hogy minden kéznél legyen, s az asztal közepén fénykép: a lányáé s a fiáé. Furcsa érzés lehet rágondolnia, hogy a fia éppúgy elsőéves az egyetemen, mint 30 évvel ezelőtt ő maga.

Az épület a régi, csak az idő tanárrá tette az akkori hallgatókat, s legendává az akkori tanárokat...

A Fényes szelek nemzedékéhez tartozik. A negyvenes évek végén, s az ötvenesek elején volt diák. Nem igazodott mindig el az eseményeken, de tudta, hogy sok múlik rajta, a diáktársain. Legszívesebben siettette volna az egyetemi éveket minden szépségük ellenére, hogy minél előbb ő is tehessen valamit.

Az új egyetem első évfolyamán végzett, a kor legjobbjai tanították, Rudas László, Nagy Tamás, Pach Zsigmond Pál.

Birkóztak a kezdetleges tananyagokkal, a magas óraszámmal, a sok vizsgával. Ma is emlékszik rá, hogy 13 vizsgája volt az első félévben, s három szigorlatot egy hét alatt tett le.

A pénzügyeket a szakköri foglalkozások során szerette meg, felsőéves korában már biztos helye volt a tanszéken. Diáktársait azóta szétszórta a szél, többen itt dolgoznak az egyetemen, mások minisztériumban, nagyvállalatok élén dolgoznak.

Bizonytalansággal telve fogadta el a tanszéki állást, félt, hogy nem tud eleget az oktatáshoz.

— Hogyan vezetett az út az órákra való felkészüléstől a tudományos munkáig?

— Azt tanítottuk, amit kellett, nem az érdeklődésünk döntött, hanem a szükség. Évekig nem nyílt mód a szakosodásra. A doktori értekezésemet adózásból írtam, mert akkor éppen azzal kellett foglalkoznom.

Nagy szükségét érezte ekkor a gyakorlati munkának, így félállásban a Pénzügyminisztériumban vállalt munkát; belecsöppent a hatvanas évek elejének szövetkezeti mozgalmába. Éjszakákon át dolgozott, hogy „az élet sűrűjében" is helyt álljon. Ekkor kötelezte el magát a mezőgazdasági pénzügyekkel. Évekig rendszeresen tartott előadásokat a meisseni egyetemen ebből a témából. 1965-ben védte meg kandidátusi disszertációját.

Úgy érezte, hogy hasznos amit tesz, ez megsokszorozta az erejét.

A család természetesen segített. Szemrehányást a munkával töltött órákért csupán a gyermekeitől kapott. Később azonban gyakran vitatkoztak a szakmai témákról.

— Többször a mi munkánk nyomasztóan hatott rájuk, sokszor emlegetik, hogy ők nem tudnak majd akkorát előrelépni, mint mi.

— Bizonyára az ön régebbi diákjai is elmondják, hogy családtak abban, amilyen feladatokat rájuk a vállalatoknál bíznak. Ők úgy érezték, hogy tevékenyebb részesei lesznek akár egy mikro egység, akár az egész ország gazdaságának. Hol lehet a hiba? Miféle küldetése lehet ennek a közgazdász generációnak?

— Aki eljut oda, hogy döntési pontra kerül, vagy döntéselőkészítő lesz, annak éreznie kell, hogy a munkája fontos. A lényeges döntési pontok egyre inkább a vállalatokhoz kerülnek. Úgy kell helyezkedni, hogy ezeket megtalálják, s igazi közgazdásznak kell ahhoz lenni, hogy a fontos kérdésekben jó szemlélettel tudjanak határozni.

Több mint 25 éve dolgozik az egyetemen, s mindig végzett társadalmi munkát. Volt szakszervezeti bizalmi, később a szociális, majd a gazdasági ügyek felelőse. 1969 óta tagja a pártnak. A Pénzügyminisztérium kiváló dolgozója, a szakszervezet kitüntetett aktivistája, s ami számára a legkedvesebb, az oktatásügy kiváló dolgozója címmel is kitüntették. Az általános kar dékánhelyettese, s így az esti-levelező hallgatók, valamint a kari tudományos munka felelőse.

Felesleges volna megkérdezni mit csinálna másként, ha újra élhetné az elmúlt éveket.

Molnár

Óralesen

— Jössz előadásra? — kérdezi a srác.

— Hát persze! — bámulok rá értetlenül. No, nem azért, mintha annyira szorgalmas lennék, s minden előadáson feltétel nélkül ott ülnék. De az elmélettörténet az egészen más! Arra be kell járni!

Pontban negyed háromkor kinyílik az ajtó, megjelenik Mátyás elvtárs, karján fehér köpeny. Sebtében felkapja magára, és már kezdi is —, illetve folytatja — az előadást, ott, ahol abbahagyta a múlt héten. Annál a mondatnál, s egyfolytában szünet nélkül háromnegyed négyig. Mi ott gubbasztunk a zsúfolt előadóban, pisszenés nélkül, másfél órán keresztül minden szót lejegyzünk. Jaj, akinek egy pillanatra is elkalandozik a figyelme! Lökdösheti a szomszédját. „Mit mondott?" Nehéz bepótolni a kétmondatos lemaradást. Így hát jobb szorgalmasan körmölni! És nemcsak azért, mert az elméletörténet egy nehéz tantárgy, amit hallunk, minden szó lényeges, fontos, hanem mert Mátyás elvtárs nagyszerű előadó, és irtó érdekes, ahogy mesél. Megismerteti velünk a polgári közgazdaságtan csínját-bínját. Legalábbis megpróbálja. Őszintén szólva nem könnyű. Nagy figyelmet, koncentráltságot követel a tárgy a diáktól. Könyvből nehéz lenne megérteni, vagy hogy tovább menjek, megszeretni az anyagot.

De aki rászánja hetente azt a másfél órát, könnyebb dolga lesz a vizsgán. S könnyen meglehet az is, hogy szívéhez közel kerül egy tantárgy.

Köszönet érte Mátyás elvtársnak!

bé—

Péter

A céltudatos időbeosztással élő emberek ritkán szimpatikusak társaik számára. Idegesítő, hogy mindenre van idejük, nyelveket tanulnak, sokat olvasnak, többnyire sportolnak is, mert szükségük van rá, s mintha csak jutalom érné a szívósságukat, többnyire szerencsések is. Hangoztatjuk, hogy nem csinálnánk utánuk semmi pénzért, de valójában az irígység beszél belőlünk. Így lehetne mindez Gerő Péter körül is, a valóság azonban az, hogy csak jót hallottam róla.

„Pedig" iparszakos létére két nyelvből teszi le a nyelvvizsgát, TDK-t írt a nyári szakmai gyakorlata alatt, úgy, hogy 8—12-ig szakmaizott, 12-től este 8-ig csónakmester volt, s este 8-tól reggel 8-ig sofőr egy orvosi ügyeleten, mert kellett a pénz egy franciaországi útra. Péter három hétre tervez, óráról órára pontosan tudja, mikor mit fog csinálni. Most sem dúskálnak a pénzben, mert a lakásra, amelyben feleségével és bátyjával él, sok pénz elmegy, de jut mindenre. Peti 1000 forint ösztöndíjat kap, így ma már nincs szüksége arra, hogy minden nap dolgozni menjen, mint régen, amikor tanítással, fizikai munkával, gépkocsivezetéssel keresett pénzt. A lakáshoz szerencse folytán jutottak. A btrendezés vidám, szinte csibészes a sok virágos függöny, szőnyeg, a kocsögök sora, de van tévé, zongora is (Péter játszik rajta). Valakitől hallottam, hogy az egyik szobában csak egy ping-pong asztal áll. Ezt nem tudom, viszont az a szoba, amiben beszélgettünk, a könyveké. Most katalogizálják a házi könyvtárat, melynek értéke lehet vagy ötvenezer forint. Főleg társadalomtudományi szakkönyvek sorjáznak a polcokon, de Peti büszkesége a majd százéves Pallas lexikon. Kevés lakásban láttam még komoly gyűjteményt a klasszikusok írásaiból, itt a fő helyen a Lenin összes ötvenöt kötete sorakozik. Régi instruktorától vette részletre, aki egy vetélkedőn nyerte.

— Fantasztikus, hogy sok problémára választ találok Lenin jegyzőkönyvi pontossággal rögzített életművében, és éppen ezt, a személyes oldalt az oktatás eléggé elhanyagolja.

Péter elsőéves korában házasodott meg, áprilisra várják gyermeküket. Szerencsésnek tartja magát, hogy az egyetem alatt lakás és biztos családi élet áll mögötte.

Nehezen foghatom meg, honnan, s miért van Péternek ereje, hogy ilyen céltudatosan éljen, idejét-erejét mindig megfeszítve a kitűzött célokért.

Középiskolás korában még semmi különös nem volt benne, gimnáziumba ment a bátyja után, angolt tanult a bátyja után, az iskola KISZ-titkára volt, mert jól akarták magukat érezni, s a baráti társaság erre jó lehetőséget látott a KISZben.

Az egyetemre már tudatosan készült, kizárásos alapon az iparszakot választotta, s végzős ismerősei javaslatára hamarosan eldöntötte, vállalati szervező lesz.

Elsőben sokat kínlódott a sok anyag miatt, nehezen vizsgázott. Előfordult, hogy harmadszor is dolgozatot írt egy aláírásért, nem volt jó tanuló. Egyre inkább rájött, hogy hiába az egyetem által rákényszerített tananyag, csak abban bízhat, amit ezen felül a maga erejéből megtanul. A kötelező tanulnivalók csökkenésével, ő egyre többet tanult a saját elhatározásából. Hogy miért?

— A közgazdaságtan ma még gyerekcipőben jár. Ennek a területnek a változtatásához nagyon mély tudás és széles körű társadalomtudományi tájékozottság kell. Az egyetemnek nagy előnye ebből a szempontból, hogy a tudomány fejlődéséért még nagyon sokat lehet tenni. Hátránya viszont ugyanebből adódik, az, hogy a diszciplina nem kialakult, nincsenek biztos ösvények, s ez minden szakon érződik. Ma még nem tudjuk pontosan, hogy egy közgazdásznak mit kell tanulnia, s mit kell tudnia.

Péter szerint az egyetem feladata, hogy széles körű általános műveltséget adjon a jövő közgazdászainak, s a konkrét munkát mindenki megtanulja majd ott, ahova kerül. Attól, hogy valaki szín ötös tanuló, még nem biztos, hogy jó közgazdász lesz, hiszen itt még arról vitatkozunk, hogy egyes tantárgyakat tanuljunk-e egyáltalán, az oktatás egyelőre eddig jutott.

Szerencsésnek mondja magát, hogy olyan tanárokkal és csoporttársakkal dolgozhatott együtt, akik a szemléletalakításban nagy hatással voltak rá. Szerinte a munka tartja össze a közösségeket, ezért sajnálja, hogy negyedikre a közösség gyakorlatilag megszűnt, nincs többé alap a közös munkára, hisz csak tud. szoc. szemináriumon vannak együtt.

Tudatosan készül nemcsak a hivatására, hanem a jövendő munkahelyére is. Nem épít légvárakat, nem a XXI. század módszereit akarja rögtön bevezetni a szervezésbe, tudomásul veszi, hogy ő lesz az első közgazdász az ottani szervezők között. Bátyja mérnök és vállalati szervező. Jó vitákat eredményez a mérnök és a közgazdász szemléletének összecsapása.

Péter nagyon kritikusan véleményezi az egyetem oktatási rendszerét.

— Ha egy változtatás célja, vagy mellékhatása a munkacsoportok szétaprózása, akkor ezzel a szakmai munkát is gátolja. A közösség komoly fegyver, ezt az oktatás egyáltalán nem használja fel. Itt mindenki maga is képes eleget tenni a követelményeknek, a közösségek felbomlanak, ez nagyon komoly problémákat jelent. Így csak azok válnak igazán szakemberré, akik már céltudatosan választották az egyetemet. Ezt azonban a hallgatók jó részéről nem mondhatjuk el.

Minden kapcsolat alapja a munka, a tanulás kell, hogy legyen, a KISZ-ben is. Ez teremt alapot a többi feladat, program elvégzéséhez is. Mi a csoporttal rendszeresen közösen tanultunk, ennek lett az eredménye, hogy közösen elmentünk egy építőtáborba, majd később Bulgáriába.

Péter 1978 óta tagja a pártnak.

— Én azzal egyetértek, ami itt 30 éve folyik, s úgy érzem képes és hajlandó vagyok tenni a célok megvalósításáért, s azért, hogy legyenek új céljaink.

Mégis jó másfél év elmélkedés után kérte a felvételét.

— A problémám az volt, hogy az ember nem általában lép be a pártba, hanem egy konkrét alapszervezetbe, s nekem ez gondot jelentett. Végül rájöttem, hogy nem szabad ezen múlnia, ez huszadrangú kérdés. A felvétel egész lefolyása sokkal simább volt, mint amennyit én előtte vitatkoztam a társaimmal erről. Az időpontnak nincs jelentősége, történhetett volna előbb és később is.

mg

Tálcáról

A TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEK tudati tükrözéséről ír Horváth Zsuzsa a Valóság 1978/12. számában.

Egy szociológiai kutatócsoport azt vizsgálta néhány üzemben, hogy a hierarchia különböző lépcsőfokain állók, a segédmunkásoktól az igazgatóig, hogyan vélekednek saját rendszerükben betöltött szerepükről, társadalmunk egyenlőtlenségeiről, a fejlődés lehetőségeiről.

Közismert, hogy a születési hely, lakóhely, nem, életkor származás, végzettség, beosztás, stb. különbségei alapvetően meghatározzák a rétegek helyzetét.

E különbségek okozta egyenlőtlenségekkel kapcsolatban az egyes rétegek véleménye közt szembeötlő különbségek mutatkoznak.

A vizsgálatba bevont értelmiségiek és méginkább a vezetők véleménye szerint, az utóbbi évtizedekben egyre csökkennek az egyenlőtlenségek, s ez a tendencia a kiegyenlítődési tart. A még meglevő egyenlőtlenségek — a női egyenjogúsá hiányosságai, a falusi lakosság hátrányos lehetőségei — a múltból maradt csökevények. A vezetők a társadalmi hierarchiában a munkásosztály és a paraszti osztály mögé helyezik magukat. Legbántóbb egyenlőtlenségnek a magánszektor általuk vélt túl magas jövedelmét tartják. Világképük tehát ideologikus.

Az alkalmazottak és más nemfizikai dolgozók világképe kevésbé tudatos. A megfelelő beilleszkedéshez legfontosabbnak az alkalmazkodás képességét tartják. Szerintük — és a vezetők szerint — a kirívóan rossz körülmények közt élők helyzetüket maguknak, az alkalmazkodás hiányának, például az iszákosságnak köszönhetik.

A szakmunkás rétegek szintén a hierarchia közepére helyezik magukat. Az élen a vezető beosztásúakat látják, de a kirívóan rossz élteközülményeket ők is, az iszákossággal, a szakértelem hiányával indokolják. Felemás nézeteik oka, hogy jövedelmük az alsó vezetőkéhez hasonló, befolyásuk is több mint más munkásrétegeké, de fogyasztási struktúrájuk, életformájuk a többi munkásokéval rokonítható.

A betanított munkások szerint túl nagyok mind a hatalmi, mint az anyagi különbségek. A hierarchia így tükröződik tudatukban: vezetők-értelmiségiek-egyéb szellemi dolgozók-fizikaiak. A túl jól élők szerintük nem a maszekok.

A segédmunkások szerint az egyenlőtlenségek nincsenek csökkenőben. A hatalmi különbségeket érzik kirívónak. Magukat a társadalmi piramis legalján érzik. Hátrányos helyzetüket nem a szakképzettség, a szorgalom, a józan életmód önhibáira vezetik vissza, hanem általánosabb okokra.

Az ilyesféle felmérések reprezentativitását nehéz kétségbe vonni. Ahhoz, hogy hűen lássuk társadalmunk képét, meg kell vizsgálni, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek tudati képe — torzításaival együtt is— mennyire tükrözi a valóságot, és hogy mi az oka ezeknek az óriási méretű pro vagy kontra torzításoknak.

JÓZSEF ATTILA AZ IRODALOM PEREMÉN? Erről vitatkoznak hetek óta az Élet és Irodalom hasábjain. Úgy vélik, hogy József Attila kikerült a köztudatban őt megillető helyről. Ennek okát a vitatkozók az iskolai oktatás egysíkúságában, átfogó szakmai értékelések, monográfiák hiányában látják.

Kétségtelen, hogy az iskolai irodalomtanítás gyakran az „illegális kommunista agitátort" állítja előtérbe az általános harmóniát kereső emberrel szemben. Üres fordulat minden költőnkkel kapcsolatban, hogy „elsősorban voltak a társadalmi haladás bajnokai, s csak másodsorban költők." Nem a szó technikai, formai értelmében költők, hanem a szó emberi tartalmában.

József Attila köztudatban való elhalványulásával kapcsolatban mélyebb összefüggések ötlenek fel.

Hogy lehet, hogy társadalmunkban a munkásosztály és az emberi harmónia nagy költőjének értéke devalválódik? Nem jár-e József Attila a vitatkozók szerint egyértelmű halványodása eszméinek és más emberséges eszmék halványulásával? Nem élnek-e egyre kevesebben, J. A. emberségének alapaxiomái (mondjuk a „Miért legyek tisztességes? Kiterítenek úgyis! Miért ne legyek tisztességes! Kiterítenek úgyis" szerint?

A CIGÁNYKÉRDÉSRŐL írt a Mozgó Világ 1979/1. számában a nagyszerű (cigány) költő és író, a harmincéves Osztojkán Béla.

„Miért nem oldotta meg a szocializmus a mai napig sem az úgynevezett cigánykérdést?" Senki se rejti véka alá, hogy bizonyos pozitív változások ellenére egyik legkiáltóbb társadalmi egyenlőtlenségünk nyilvánul meg a cigányok hátrányos helyzetében. A kérdést azonban nem az elvont „szocializmus" oldja meg, s nem egyik napról a másikra. A megoldáshoz vezető úton döntő lépés tisztázni az egyenlőtlenség megnyilvánulásait, okait és azt, hogy ki mit tegyen az ügy érdekében.

Egyes „felelősségteljes" vitatkozók a felelősséget a cigányságra hárítják, amelynek „nem jelentéktelen rétegeiben megmutatkoznak a hermetikus elzárkózásnak, a rezervátumszerű különéletnek olyan makacs kötöttségei, amelyek valósággal elszigetelik őket a környező társadalom egészséges és felemelő folyamatától". — Idézi egyiküket Osztojkán, majd megkérdezi:

„Vajon a fenti szemlélet alapján egészséges és felemelő folyamatról beszélhetünk? Jelent-e valamit ez a felemelő folyamat? Továbbá: igaz-e, hogy a cigányság makacs, mégpedig úgy, hogy „rezervátumszerűen igyekszik elkülönülni?"

Lakatos Menyhért cigány írónak, akit Osztojkán idéz, a véleménye: „A nem cigányok azért tudnak előítéletet formálni, mert ők nem szeretnének olyanok lenni, mint a cigányok. Ezért folyik most a harc önmaguk között és önmagukkal is, hogy olyanok legyenek, mint a társadalomnak más, nem cigány tagjai." Tudni kell a „rezervátumszerű elkülönítésről" azt is, hogy a cigányok új lakást, vagy a lebontott viskók helyén, vagy a számukra kijelölt telekre építhetnek. „Ez az újabb elkülönítés — megkülönböztetés már nem az ő akaratukból történik, hanem az őket anyagilag támogató szervek tudatos akaratából."

Tehát a felelősséget nem háríthatjuk a cigányságra. A cigányság önmagától nem tud felemelkedni — bizonyítja be a felkészült, pontosan érvelő szerző.

Nem térek ki a tanulmány további, igen meggyőző gondolataira. Csak végső konklúzióját idézem: „ A cigányságnak is tudnia kell, csak más nemzetek dolgos életformáját eltanulva és meglevő saját kultúrértékeit megtartva, ezeket továbbfejlesztve van lehetősége az emberi felemelkedéshez. Mindezt persze nem elég kimondani és tudomásul venni, tenni kell érte. És pedig annak elsősorban, aki a tudás birtokában a legtöbbet tehet."

B. Kiss Tamás

Mozaik a XI. Magyar Játékfilmszemléről

„Számomra a legnagyobb élményt a BBS-bemutató jelentette. Csupa fiatal a moziban... csupa fiatal alkotó filmje a vásznon! Érdekes témák, érdekes megoldások. Természetesen nem minden film tetszett. Különösen nem egy „abszolute absztrakt" film, amit talán saját alkotója sem tudna megmagyarázni" — vélekedik G. K. IV. éves.

★

Egy másik vélemény szerint ankétokat lehetett volna rendezni az ősbemutatók után, sőt még a már bemutatott filmek után is. Hiszen kiváló alkalom lett volna ez a közönséggel való találkozásra, az átlagosnál szélesebb skálán mozogtak ugyanis a mozilátogatók rétegei. Csak hát... A rendezés alábecsülte a nagyérdemű érdeklődését. Erre már gondolni sem mert volna, hiszen arra sem gondolt, hogy több filmszínházban folyjon a vetítés és több alkalommal.

„Kócos filmek"

A Játékfilmszemle egyik legjelentősebb eredménye, a dokumentarista irányzat megerősödése a magyar filmgyártásban. A Balázs Béla Stúdió megalakulásától kezdve, ahol kezdő filmrendezők kaphattak anyagot és pénzt egy sajátos szemlélet kibontására, Dárday Jutalomutazásáig tartott a kísérletezés, az útkeresés időszaka; majd attól a Filmregényig a megtalált formák filmnyelvi eszközök most már sorozatosan mélyebb, összefüggőbb társadalmibb problémarendszerek feldolgozására adtak lehetőséget. Az idei Játékfilmszemlére pedig úgy tűnik — eloszlottak már azok a kétségek is, amelyek a dokumentarizmussal és az emellé felzárkózó laza dramaturgiai szerkezettel — amatőr szereplő felvonultatása, úgy nevezett „kócos filmek" létrehozása stb. — szemben hangoztatták szkepticizmusukat. Bebizonyosodott, hogy igenis, a valóság megközelítésének lehetséges formája a Dárday István — Szalai Györgyi nevével fémjelzett irányzat. Az újonnan bemutatott filmek között bár nincsen olyan nagy horderejű vállalkozás, mint az említett szerzőpáros több filmje, de néhány tehetséges rendező alkotása azt támasztja alá, hogy a „találmány" továbbfejleszthető, azzal másjellegű problémák is megragadhatók, vagy hasonlóak, más oldalról elemezhetők. Így például Tarr Béla elsőfilmes rendező Családi tűzfészek című alkotása döbbenetes emberi mélységekig jut el a már Dárday által is érintett lakáskérdés vizsgálatában, méghozzá úgy, hogy a film nehézségi ereje, valósággal székéhez szögezi nézőjét. A megrendítő élmény hatására a másfél óra alatt ébresztett gondolatok csillapíthatatlan makacssággal keringenek tovább. Azt hiszem lényeges állomás Tarr Béla filmje; az eddig felvett alkotások többsége elsősorban az intellektus feldolgozó képességét vette célba, ez utóbbi pedig már minden tanulmányvázlat jelleg nélkül, egységes műként, értelemhez, érzelemhez egyaránt szólóan tárja elénk a kamera által kiszemelt világot.

Szót kell ejteni Jeles András egészen különleges, egyéni Kis Valentino című filmjéről, amely valószínűleg sok vitát fog még kiváltani az elemzők körében, azonban mindenképpen a dokumentarizmus egy új válfajának tekinthető, annak egyfajta elágazása.

Az egyre érettebb, erősödő stílusjegyek, mondanivalók között már-már unalmasnak, szürkének hat például Gyarmathy Livia Kilencedik emelet című filmje, amely egy fiú kilátástalan jelenének és jövőjének próbálja magyarázatát adni, úgy, hogy az néhány évvel ezelőtt még feltétlenül kivívta volna a „figyelemre méltó próbálkozás" elismerő jelzőt, de a mostani magasabb szintre felfutó kifinomultabb eszközökkel dolgozó versenytársak körében már a gyengébben sikerült filmek közé sorolható.

Szintén jelentős eredménynek tartható, hogy a rendezők túljutottak a csoda harmadik napján, most már valóban azok a témák kapják a dokumentarizmus formanyelvét, amelyek hagyományos dramaturgiával nem tárhatók fel. Bár a veszély legalább annyira fordított előjelű is; volt némi igazság abban a véleményben, hogy Dárday Filmregénye tagadhatatlan értékei mellett talán megszabadulhatott volna egy sor gyengéjétől, ha szereplői hivatásos színészek, s közben mit sem veszített volna hitelességéből. A most bemutatott dokumentarista filmek egyikét sem érheti effajta vád.

Érezhető az összefüggés társadalmunk jelenkori problémáin, és az új irányzat feszíthető, de annál jobban égető konfliktusok, az eldöntendő nagy politikai kérdések helyett, az átalakítandó emberi, közösségi attitüdök korát éljük. Sajnos igen gyakran még azt sem tudjuk az átalakítás milyen utat kövessen, az irányszabás egyre több bizonytalansági tényezővel jár. A „Hogyan éljünk" éppen eléggé nehéz kérdését még sokszor ki kell egészítenünk a „Miből éljünk" és a „Hol éljünk" kérdésével. A kiinduló feladat annak a megkeresése, melyek életünk azon pontjai, ahol a vizsgálódást meg kell kezdeni, amelyek már megérettek a változásra. S mivel ezek gyakran fájdalmasan meggyökeresedett, nem egyszer az intim szférába tartozó jelenségek, a film tömegművészetének nyelvén nem is olyan könnyű beszélni róluk.

Úgy érzem, a magyar filmművészet dokumentarista irányzata az utóbbi években többel járult hozzá e kezdőpontok felkutatásához, mint más irányzatok, — bárhogy is nevezzük őket. Kétségtelen tény, hogy még csak a keresésig jutottak el, az erősen kritikus szemlélet kezdettől fogva jelen van, de az utóbbi időben örvendetesen fordult az irányzat a problémacsomag mindenoldalú körüljárására, alapjainak jobb megértése felé. A dokumentarista filmben — jellegéből fakadóan — könnyebb a megoldandó kérdéseket felmutatni, mint azokra válaszokat lelni. Gyakran többet is ér egy találó kérdésfelvetés, mint egy elhamarkodott állásfoglalás.

Az irányzat továbbfejlődése, az abban résztvevő rendező munkásságának iránya magával kell, hogy hozza az egyéni látásmód erősödését. Elképzelhető, hogy ez majd némi stilizáltságot is jelent — lásd Jeles András esetében, — ami nem feltétlenül elvetendő, ha a valósághűség nem csorbul, és az alkotó el tudja kerülni az esztétizálás csapdáját.

Mivel az évi filmtermésen belül elértük a dokumentarista filmek arányának felső határát (a BBS filmeket nem számítva) kialakultak a stílus alapvető munkamódszerei és értékei, továbbá a dokumentarizmus véglegesen zöld utat kapott a szakmai közvéleményen belül, most már a további differenciálódásnak, a feltérképezendő kérdéskörök még részletesebb, mélyebb analízisének, sőt a témavilág további tágulásának nézhetünk elébe.

★

Évtizedes fennállása óta talán most kapott először ilyen jelentős propagandát a magyar film. Évente húsz játékfilm készül, a tévéfilmek is egyre inkább érdekessé válnak. Megérdemli filmgyártásunk a reflektorfényt. A reklám és a propaganda nagy segítséget jelentene az ősi szemlélet elfeledtetéséhez: „ha új magyar film megy — én nem megyek moziba"

★

Vörös Csillag Filmszínház. Játékfilmszemle. Plakátok, ragyogás, fény — és egy vadonatúj, patyolattiszta bordó futószőnyeg. Több száz ember jön-megy rajta a mozi bejáratától a körútig.

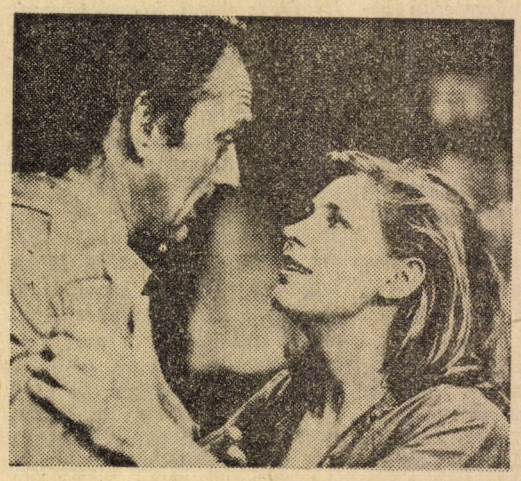

Két új magyar filmből két filmkocka. Hernádi művéből készült Az erőd. A Kinek a törvénye? egyik főszereplője Törőcsik Mari

A szőnyeg színe órától órára sötétebb lesz. Az eső ugyanis zuhog. A szőnyeg ázik.

Értékelő előadás

Nem jelent meg részletesebb beszámoló a magyar sajtóban a szemlét lezáró filmművész-tanácskozásról. Hadd nyissa e riport a sort.

A Játékfilmszemle utolsó napján Ujhelyi Szilárd a Kulturális Minisztérium művészeti tanácsadója tartott vitaindító-értékelő előadást.

Beszéde első részében hosszabban foglalkozott azokkal a tényezőkkel, amelyek csúcsra segítették a magyar filmművészetet a hatvanas évek elején. Hozzátette, hogy a kulturális kormányzat nem a hatvanas évek „aranykorának" visszatérését, azonos szellemi folytatását, hanem évtizedünk problémáit kutató és azokat jobban kifejező, új filmnyelvi stílussal jelentkező meghaladását várja.

Ujhelyi Szilárd megítélése szerint nincs minőségi változás a közönség és a film viszonyában, sőt a magyar film egy részét eddig pártoló közönség is elfordul tőle. Az előadó elébe vágott a vitáknak, elutasította a közönség értetlenségét, esztétikai képzetlenségét, érzéketlenségét hangsúlyozó, már jól ismert érveket és elvetette a művész-film, közönségfilm erőltetett szembenállítását is.

Az előadó gyakran hivatkozott az Almási László által írt, a Filmkultúrában megjelent tanulmányra, ahol a szerző a magyar film köznyelv avultságáról, a dramaturgia szürkeségéről, a sokszor értékes gondolatok kifejezni nemtudásáról beszélt. Lassan szivárog be filméletünkbe a külföldi kommerszből átvehető, kritikával elemzett, jól felhasználható mesterségbeli tudás és nagy külhoni rendezők új köznyelvi alkotásai sem hatnak eléggé termékenyítően.

Almási megemlíti e kettős szociológiai látásmódot, amelyben egyrészt „az itt nem történik semmi, állóvízben élünk" téves általánosítása, másrészt a hétköznapi tragédiák, elfelejtett egyéni drámák pusztán pletykaszintű érzékelődése nehezíti a művészi szintézist. Kivételekről, sikeres filmekről is szó van a tanulmányban, ezeknek rendezőit Ujhelyi Szilárd is tovább bátorította.

A vitaindító az ötvenes évekről készült filmek sokasodását kedvező jelnek ítélte meg, s aláhúzta, hogy nem kell félnünk a korral való szembesítés megrázkódtatásaitól, enélkül nem lehetséges a helyes társadalmi önismeret továbbfejlesztése. Be kell világítanunk, ebbe a még mindig „fekete dobozba," amelyből jelenünk több jelenségére, folyamatára is magyarázatot kaphatunk.

A dokumentarista filmekről szólván Ujhelyi Szilárd szerint a műfaj járható, de nem az egyetlen út a kor problémáinak megközelítésében. Nem lehet eltekinteni a katarzis igényétől, ami ezekből a filmekből nem egyszer hiányzik, sőt a mű által közvetített üzenet sem mindig érthető a fellazított dramaturgia következtében. Taszít az is, ha valami csak olyan, mint az életben, s a film magára hagyja az eligazodni vágyókat. Az ilyen látlelet csak az ítélet szemérmes pótlása.

Mindez ellenére van lehetőség a filmesek által ácsolt, a kritika és a közvélemény nyilait felfogó sánctáborból való kitörésre; a Kulturális Minisztérium művészeti tanácsadója érettnek látja a feltételeket egy jelentősebb áttörésre, akár már a közeljövőben is. Befejezésül e változás feltételeinek meglétét boncolgatta — bizonyította, így még a látszatát is kerülve optimizmusa kincstári eredetének.

Egy lépéssel a tömegsír előtt

Az Objektiv Stúdió vezetője Marx József hozzászólásában az általánosan képviselt kultúrpolitikán belüli hetvenes években megfigyelhető irányzatszerű filmgyártásról beszélt. Szerinte három csoportba lehet ezeket az irányzatokat sorolni: 1. lírai absztrakt, 2. publicisztikai konkrét, 3. dokumentáris egyedi. Sajnos nem fejtette ki, (vagy nem akarta kifejteni), milyen példákat tudna említeni az egyes csoportok esetében. Hozzátette azonban, hogy ez az irányzatszerű mozgás a közönséggel való kapcsolat fellazulásához vezetett. A feladat: egy lépéssel a tömegek igényei előtt járni. És megemlített néhány témát, (például társadalmi mobilitás, hatalmi tudat, -helyzet, érdek, a nagyvilág által felvetett kérdések: terrorizmus, fasizmus) amelyek még kiaknázatlan témát jelentenek a magyar film számára. A magyar történelem legfontosabb csomópontjainak feltárása sem fejeződött be, fehér folt még az 1948—52, 1958—63 közötti időszak is.

A játékfilmszemle befejeződött, a filmszínházak élete visszatért a régi kerékvágásba. A szemle filmjeit reklámozó plakátokra már újak kerültek. Egy hónap múlva már csak körülbelül tudják megmondani az emberek, mikor is volt, hogy is volt... De talán maradtak kellemes benyomások, érdekes színfoltok a filmekről, az alkotókról: és ez a lényeg.

Schütt Margit—Simonyi Tamás

Egy „ismeretlen" műfaj sikere

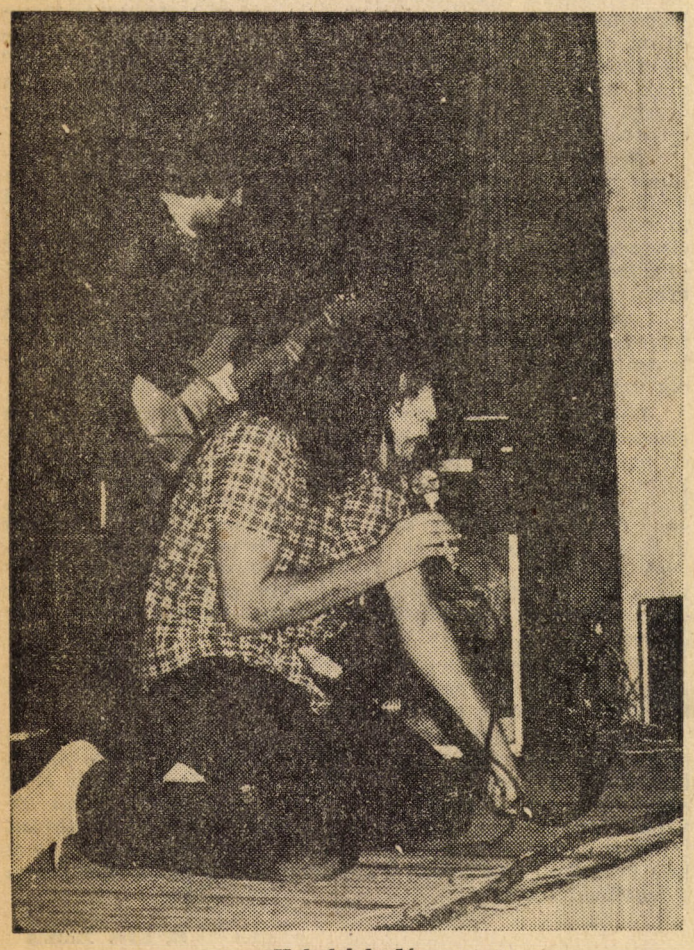

Hobohóckodás

Nem vagyunk sokan, akik ismertük a Syriust még 1968-ból. A szűk Csanády utcai klubban egymás vállára támaszkodva hallgattuk a zenét és mindig akadt néhány zenész is, aki lejött tanulni tőlük.

A hétfő esti hangulat az egyetemi klubban mindenesetre hasonlított a tíz évvel ezelőtti Syrius koncertekéhez. Minden második héten itt játszik majd a Hobo Blues Band, akik már rögtön az első alkalommal telt házzal kezdtek. Ez egyrészt azt mutatja, hogy az együttesnek az alig néhány hónapos fennállása ellenére máris kialakult közönsége van, másrészt a klub vezetősége újból bebizonyította, fogékonyságát és érzékét aziránt ami új, érdekes és sikerre számíthat egyetemünkön.

Jobbágy Gyulának, az egyetemi klub vezetőjének, a koncertek szervezőjének véleménye szerint nagy az érdeklődés a blues iránt... A HBB dalszövegei különösen jók és hatásosak; ő ezért lát fantáziát a dologban. Ezen felül pedig a HBB átfogóan mutathatja be a rock-kultúrát, nem szűkül le csak a zenére. Erre a feladatra Földes László Hobo már csak azért is alkalmas, mert eredetileg az ELTE népművelés szakán végzett.

Remélhetőleg általános tetszést fog kiváltani az az egyetemi törekvés, amely lehetővé teszi számunkra, hogy megismerkedhessünk a rock kultúrájával (zene, irodalom, film, képzőművészet), mert a HBB koncertjei ezt is jelenteni fogják.

Azok, akik az együttes munkáját megalakulása óta figyelemmel kísérték, ugrásszerű fejlődést tapasztalhattak. A repertoár összállítása fokozatosan az igényesebb blues számok felé tolódott el, a kíséret sokkal tisztább lett, invenciózus gitárszólókkal, helyenként Cream-i hangulatot idézve. A meghívott vendégművészek szerepléseinek ad hoc jellege is megszűnőben van.

Szerencsés kézzel választották állandó kísérő énekesüknek Deák Gyulát, aki ragyogó hozzáértéssel énekli a bluest.

Több neves művész jött el meghallgatni a műsort, köztük Som Lajos, a Piramis tagja, aki szerint az együttes egyértelműen jó ügyet képvisel. Átérzik a blues hangulatát és a legjobb úton haladnak saját számok megírása felé.

A koncertet követő beszélgetésen Hobo az együttes vezéregyénisége, énekese és szövegírója megalakulásukról és az előttük álló feladatokról beszélt.

„1978. október 19-én adtuk az első koncertet az IKARUS-ban. A Közgáz Egyetemi Klubjától Jobbágy Gyula és Hajnal Gábor kerestek meg bennünket és felajánlották, hogy rendszeresen koncertezhetünk náluk. Őszintén szólva nem számítottunk ekkora érdeklődésre és a blues ilyen nagy sikerére. Szerintem a Piramis, a P. Mobil, a régi Mini, a Tűzkerék és a Kex munkája nélkül nem tudtuk volna mindezt elérni. Évekre el vagyunk látva zenei munkával; nem zavar bennünket más együttes sikere, zenénk senki ellen nem irányul. Ha elfogadjuk a rock kultúra létét, akkor az amit csinálunk, az egy küldetés.

A rendszeres koncertlátogatók dicsérték Hobo szuggesztív egyéniségét („látni, hogy szereti a bluest és mindent megtesz ezért a zenéért"), a szövegek és a zene egységét, a dalokban a blues hangulatának megragadását.

Hobo Mick Jagger látványos, egész színpadot betöltő, hatásos előadásmódjának nyomdokain halad. Alapjában véve eredetinek mondható, mert hazai színpadon kifejezési formával egyedül áll. Az együttes munkája olyan űrt tölt be és olyan régóta igényelt műfajt honosít meg, amit a közönség (köztük én is mint régi rock rajongó) nagyon szívesen fogad.

Bízvást mondhatjuk, hogy ez hozzájárul a hazai együttesek és énekesek műsorainak színesítéséhez.

Juhász Mihály

A klub filmprogramja március 10-én: Holnap lesz fácán — sajátos társadalmi szatíra.

Március 17.: Extázis 7—10-ig (Kovács András) — szociológiai film a magyar beatkorszak hajnaláról, korabeli zenével.

Március 24. Hyppolit a lakáj — kellemes szombat esti szórakozás.

Március 31.: Péntek 13 — Latabár-sziporkák.

A filmek szombatonként fél 8-kor kezdődnek az I. vagy II. előadóban.

Tavaszodik Fotó: Radványi Zsolt

Mi készül a főbejáratnál?

Központi épületünkben az életveszély-elhárítás érdekében évenként kötelezően előírt vakolatleveréseket elvégeztettük. Ezt azonban nem végeztethettük el a főbejárat és a főlépcső terében, mivel az ittlévő, dúsan díszített vakolatot leverés után nem tudnánk az eredeti állapotában visszaállítani. A rekonstruálás kötelező számunkra, mert az épület műemlék.

Így csak az a megoldás maradt, hogy védőtetőt építsünk, ezzel teszünk eleget életveszély-elhárítási kötelezettségünknek. E védőtető-építés előkészületei folynak most a főbejáratnál.

Gazdasági Igazgatóság
Műszaki Ellátási Osztály

ELRONTJÁK A DIÁKOKAT?

Középiskolások és egyetemisták közös tábora

Március 5—10. között kerül sor egyetemünkön az immár hagyományos építőtábori hétre. Ilyenkor alkalom nyílik arra, hogy mindenki megismerkedhessen a nyári tábor-lehetőségekkel és jelentkezzen is a számára tetsző helyre. Mi ezúttal a bő választékból egy olyan táborformára szeretnénk felhívni a figyelmet, ami talán még nem ivódott be kellően a köztudatba, igaz, nem túl régi kezdeményezés.

A középiskolás szakosított táborról van szó, amelyet egyetemisták irányítanak és a munkán kívül a szabadidős programok keretében előre egyeztetett témákból beszélgetéseket, vitákat, esetenként előadásokat szerveznek és vezetnek. Nos erről a táborformáról beszélgetünk most Újhelyi Gyulával (V. évf. népgazdos), aki a KISZ KB Építőtábori Bizottságában a szakosított táborok felelőse és lelkes agitátora.

— Hogyan és mikor alakult ki ez a táborforma?

— Az első kísérleti turnusokat 1974-ben indították el. A fő cél az volt, hogy egyrészt hatékonyabb, jobb munkát végezzenek a táborozók, másrészt pedig alakítsák valamelyest a középiskolások gondolkodását.

— Hogyan kapcsolódott be a közgáz?

— Kollarik Amália, aki tagja volt az Építőtábori Bizottságnak, 1975-ben bevonta a közgázosokat is ebbe a munkába. Jó néhányan jelentkeztünk és nagy lelkesedéssel mentünk ezekbe a táborokba. Nekünk más volt az elképzelésünk, mint az úttörő három egyetemé; mi az erkölcsi, világnézeti formálást tekintettük fő feladatunknak. Egyébként az ELTE-sek is ugyanazt az utat járják.

— Szerinted miért hasznos, hasznosabb a szakosított tábor mint a hagyományos?

— Először is a középiskolások így jobban mozgathatók, mind a termelő munkában, mind a szabad időben. Az egyetemisták (a programvezetők, de még a táborvezetők is) kimennek dolgozni a középiskolásokkal, s ugyanúgy (ha nem jobban) megizzadnak, mint a 14—18 évesek. Azaz személyes példamutatásunkkal jelentősen hozzájárulhatunk a munkamorál javításához. Aztán előnyt jelent a hallgatók és a középiskolások közötti optimális korkülönbség. Ez egyfelől elég kicsi ahhoz, hogy természetes, közvetlen és őszinte kapcsolat alakuljon ki, amely felnőtt tanárvezetés esetén sokkal nehezebben és igen ritkán fordul elő; másfelől ez a korkülönbség elég ahhoz, hogy a hallgatók kellő tekintéllyel is rendelkezhessenek. Persze nemcsak az életkor ad bizonyos tekintélyt. A szakosított táborok jobban szolgálják a középiskolai ifjúság közéletre, demokratizmusra való nevelését. S ennek nem csupán az életkori közelség az oka, hanem elsősorban az, hogy az egyetemi diákélet, közélet, demokratizmusa, nyíltsága magasabb szintű. Az egyetemisták fogékonyabbak a változások iránt, s érzékenységük, alkalmazkodóképességük, az ilyen irányú fejlődéshez érezhetően erősebb, mint a középiskolai tanári testületeké.

— Milyen a visszhangja ennek a tábornak a tanárok és a középiskolások körében?

— Elég sok visszajelzést kapunk. Ami a tanárokat illeti elég vegyes a kép. Nagyon sokan rossz szemmel nézik a munkánkat, sok ellensége van a szakosított tábornak. Hallani olyan vélenyeket is, hogy „elrontjuk" a diákokat. Előfordult, hogy egy gimnazistát kizavartak az óráról azért, mert egy témához kapcsolódva elmondta azt, amit tőlünk hallott a táborban, amiről akkor beszélgettünk, esetleg vitatkoztunk is egymással. A srácokkal nagyon jól kijövünk. Nyíltak, őszinték és fogékonyak. Ugyanezt várják és meg is kapják tőlünk. A tábor után is tartjuk velük a kapcsolatot; meghívnak különböző rendezvényeikre és várják a nyarat, hogy újra jöhessenek. Valami utolérhetetlen, visszaadhatatlan hangulata van ezeknek a kéthetes táboroknak.

— A KISZ KB hogyan reagál mindezekre, azaz ott milyen vélemény alakult ki ezekről a táborokról?

— Egyértelműen nagyon elismert táborforma. A KB néhány változtatást tervez már ettől az évtől kezdve az építőtáborozásban. Az egyik ezek közül a szakosított táborok számának növelése. Azt hiszem ennél kedvezőbb fogadtatás nem is lehetne. Két-három év alatt a tervek szerint az összes tábor egyharmada szakosított lesz. A többi csak azért nem, mert nem tudnánk annyi programvezetőt biztosítani, mint amennyi kellene. Jelenleg ez a legnagyobb problémánk, itt a közgázon is. Nincs utánpótlás, kevés a jelentkező ezekre a táborokra, pedig itt az egyetemen is ugyanúgy elismerik, mint a többi tábort.

— Szerinted mi vonzza, mi vonzhatja a hallgatókat ezekbe a táborokba?

— Talán mindaz, amit már eddig elmondtam. Ez olyan társadalmi munkaként jelentkezik az egyetemisták számára, ami egyben saját fejlődésüket is segítheti. A középiskolások közötti szereplés, siker, vagy esetleges kudarc komoly nevelési, vezetési, mozgalmi gyakorlatot is jelent. Az emberekkel való foglalkozás nemcsak a leendő pedagógusok számára fontos. És csodálatos dolog azt látni, hogy két hét alatt miként formálódnak a srácok, és miként hat ránk az ő gondolkodásuk, lendületük. Mert egy kicsit ők is alakítanak bennünket. Ha mást nem, a véleményünket — róluk. Egy szóval az a célunk ezekben a táborokban, hogy mind tartalmilag, mind formailag újfajta, a középiskolás gyakorlattól eltérő oktatási, nevelési rendszert próbáljunk megvalósítani. Akár a szabadidős programokkal, akár a munkával. A lényeg: a középiskolások és az egyetemisták együtt-táborozása.

★

Befejezésül talán még csak annyit (nem teljesen kívülállóként): aki tartalmas, és roppant hangulatos két hetet akar szerezni magának a nyáron, bizton ajánlhatom számára a közgáz valamelyik szakosított táborát. Jelentkezni már március 5—10. között, az építőtábori napokon is lehet.

Borsi László

A valósághoz közelebb

A Téli Népművelési Gyakorlat (az idén 20 éves) — amely az egész országot átfogja — a déli megyék kivételével az ELTE közművelődési titkársága szervezi, irányítja. Ez érthető is, hiszen a közművelődésünk jövőjének meghatározói elsősorban a pedagógusok, népművelők — a humán értelmiség azon része, amely hivatásszerűen foglalkozik az ifjúság felkészítésével, képzésével és a már felnőtt generációk művelődésével. Mindezért a Bölcsészettudományi Kar és a Pedagógusképző Főiskolák hallgatói számára, természetesnek tűnik egy ilyen gyakorlat szervezése, és esetleg szakmai gyakorlatként is felfogható.

A TNGY résztvevőinek azonban kétharmada a műszaki, agrár, orvostudományi, vagy éppen a mi egyetemünk hallgatója. Felmerülhet (és sokakban fel is merül), hogy mi az értelme számunkra a közművelődési gyakorlatnak, hogy kerül egy közgazdász a szakmájától ilyen távolálló területre. Persze ez a távolság nem olyan nagy, különösen nem egy közgazdász számára, hiszen a gazdaságban emberek dolgoznak, s nemcsak az általuk hordozott szemlélet, mentalitás értékrend motiváló tényező a munkájukban, de egészen közvetlen módon a képzettségi, műveltségi szintjük is. Ebben, ha csak áttételesen is, de nagy szerepe van (vagy inkább lehetne) az oktatás után a közművelődési munkának, amely nemcsak pótolhatja annak hiányait (hiszen a 14—18 éves korosztály alig egynegyede járhat középiskolába), de hozzásegíthet az egyéni művelődés útjaihoz is.

A kapcsolat nyilvánvalóan szellemi és a gazdasági kultúra között, sőt, mint Berend T. Iván előadásaiban bizonyítja — az összefüggés úgy alakul — míg eddig a képzés a gazdasági fejlődéstől függött, a jövőben „a gazdaság és a képzés kölcsönös meghatározásában értékrendünkben megfordulhat, és a képzés fejlődése határozhatja meg a gazdaságfejlődést." Tágabb összefüggésben tehát, a közművelődés szerepe is ennek megfelelően alakulhat — anélkül, hogy az ökonomizmus csapdájába esnénk — jelentősége az extenzív fejlődési szakasz lezárultával a közgazdaságtan számára is fokozódik.

A gyakorlat által kínált lehetőségek a közművelődés területénél jóval szélesebbek, felölelik az egész társadalmi közéletet, a mozgalmi és közigazgatási apparátus munkáját. A település gazdasági életének és a vidék településstruktúrájában elfoglalt helyének vizsgálata is része a Népművelési Intézet és az ELTE közművelődési titkársága által közreadott útmutató szempontoknak. Egy mikrogazdaság megismerése pedig igazán közgazdász munka (például a tsz-ekben ilyenkor van a zárszámadás, az egész éves gazdálkodási mérleg megvonása és a zárszámadás előtt a tsz demokrácia fórumai is megélénkülnek). A vállalatok és szövetkezetek mecénásai a település kultúrházának, közművelődési akcióinak, s bár ez nem jelent nagy anyagi támogatást, de a közművelődési intézmények krónikus anyagi helyzete miatt, mégis számottevő. Gazdasági helyzetüktől, erejüktől függően kiépíthetik az üzemi művelődés kereteit: dolgozók esti iskolája, szakmai, politikai képzés, üzemi könyvtár, klub stb. A nagyvárosi üzemek pedig komoly feladatokat is ellátnak: a távoli lakóhelyű, munkásszálláson lakó dolgozók művelődési lehetőségeinek megteremtése az ő feladatuk. A nagyobb kulturális és jóléti alap azonban még nem jelent színvonalasabb közművelődési munkát, s gyakran ezt nem is igazán tekintik e vállalatok feladatuknak (a naponta ingázó dolgozók százezrei sajátos helyzetük miatt a lakóhelyi és üzemi művelődési lehetőségekből egyaránt kirekednek). A közművelődés gazdasági vonatkozásai rendkívül fontosak, hiszen egy bizonyos anyagi keret előfeltétele a hatékony közművelődési munkának (például öt falu körzeti művelődési háza — Pétervására — évi 300—320 ezer forint költségvetéssel rendelkezik, amiből a béreket, fűtést, épületfenntartást stb-t is fedezni kell). Az egyik oldalon az anyagi erők hiánya mutatkozik. A másik oldalon meg ott állnak a milliós értékű üres, kihasználatlan művelődési házak — de ez az ellentmondás már az egész magyar közművelődési intézményhálózat alapvető problémáihoz kapcsolódik.

A népművelési gyakorlat sok tanulsággal szolgálhat, s bár sok függ a helyi adottságoktól, környezettől, a gyakorlatvezető segítségétől is, de egy biztos: olyan lehetőséget jelent — eljutni munkahelyekre, beszélgetni munkásokkal, vezetőkkel, az élet eddig számunkra ismeretlen jelenségeit felfedezni, megismerni, esetleg egészen más területekét, más körülmények között (de éppen ez a jó) — mint ami a munkánk várhatóan lesz. De nemcsak öncélú tapasztalatszerzés, hiszen a munkacsoportok beszámolóit a Népművelési Intézetnek és a helyi művelődési intézményeknek is elküldik, s számukra sem lehet érdektelen, hogyan látják kívülről helyzetüket, munkájukat.

Idén egyetemünkről több mint hatvanan vehettek részt a gyakorlatban, ami a szervezők lelkiismeretes munkájának és az egyetem fokozott támogatásának köszönhető, melyet reméljük a jövőben is megkap a TNGY.

Körösényi András

Az életnek tanulnak?

Sorozatunk harmadik — jócskán megkésett — részében a pályakezdőké a szó. Futár Erzsébet és Nagy Gyula külkereskedelmi szakon végeztek, most a Ganz Műszer Művek export főosztályán üzletkötők. Erzsi szeptemberben állt munkába, Gyula már két és fél éve dolgozik.

— Hogyan választottátok ki munkahelyeteket?

Gyula:

— Én külkereskedelmi joggal rendelkező iparvállalatnál akartam elhelyezkedni. Több helyen is jártam, ez tetszett meg a legjobban. Itt többet törődtek velem, érdeklődtek, hogy mivel akarok foglalkozni. Szóval jó benyomást keltett elsőre a vállalat. Vonzottak a kedvező feltételek is, a viszonylag magas kezdőfizetés és az ötezer forintos pályakezdő segély.

Erzsi:

— Az egyhónapos szakmai gyakorlat a Hungarotexnél engem is meggyőzött, hogy iparvállalatnál helyezkedjem el. Egy külkereskedelmi vállalatnál nyolcszáz azonos képzettségű, azonos törekvésű ember között csak a nagy munka egy kis lépését csinálhattam volna, nem látva soha át az egészet. Az iparvállalat mégis más, itt van egy export főosztály, jobban átláthatja az ember mit csinál, mi abban a jó, mi a rossz, az egész munka kézzelfogható. Tavaly nem volt sok iparvállalat, aki üzletkötőt keres. A Ganz Műszer adódott és megfogott. Engem is vonzott persze a pályakezdő segély, ami nekem már nyolcezer forint volt. Ezért ugyan alá kellett írni öt évet, de szerintem ennyit el is kell tölteni egy munkahelyen, míg betanul az ember, megismeri a vállalatot, és utána döntheti el, hogy jó neki a hely, vagy sem.

— Milyen elképzeléseitek voltak egyetem után, a rátok váró munkáról?

Gyula:

— Konkrétan nem tudtam mit fogok csinálni. Az egyetem nem nagyon készít fel erre. Még elképzelésünk sem lehet, az egész oktatás annyira elszakadt a gyakorlati élettől. Amit négy évig közgazdaságtudományként tanultam, annak most szinte semmi hasznát nem veszem. A külker technikának és a külker, piackutatásnak igen. Az is nagyon jó, hogy a mi szakunknak alaposan megtanították a nyelveket. De ezzel kész. A szakmai gyakorlaton sem mindig lehet megtudni, mi vár ránk. Engem például le sem tudtak ültetni, hazaküldtek, hogy otthon dolgozzam, mert bent nem volt hely.

Erzsi:

— Szerintem sem ad semmilyen elképzelést az egyetem arról a munkáról, ami ránk vár. Az úgynevezett konvertálható képzettség azt jelenti a számunkra, hogy semmit sem érünk.

Gyula:

— Még az állítólagos megfelelő szemléletet sem kapjuk meg. Az egyetem alatt kevés tárgy állított bennünket problémamegoldó feladatok elé. A vállalati játék volt az egyetlen, ami éreztette, hogy egy vállalatnál milyen témákkal kerülhetünk szembe.

Erzsi:

— Még az állítólagos megfelelő szemléletet adó külkertechnika is inkább a bonyolításra készített fel, mint arra, amire egy üzletkötőnek szüksége van.

Gyula:

— A külker szakosok nagy része üzletkötő lesz, de úgy tanítanak bennünket, mintha mindenki bankba, minisztériumba, főhatóságokhoz, vagy kutatóintézetbe kerülne. Persze jó tudni, hogy mi van a külkereskedelmi gyakorlat hátterében és lehet átfogóan is tanítani az embereket — de valóságszerűbben kell, mert mi semmiféle vállalati szemléletbe nem tudtuk beleélni magunkat. Több gyakorlathoz közeleső feladatot kellett volna megoldanunk. Például ilyen típusúakat: ennek a vállalatnak ilyen problémája volt, ezt akarták elérni — mit tett volna ön? — és a válaszok után bemutatni mit tett a vállalat.

Erzsi:

— Azt sem tudtuk, hogy nemcsak a vevőt kell megkeresnünk, hanem egy üzlet létrehozásához embertelenül sok papírmunkát is el kell végeznünk.

— Milyen segítséget nyújtottak a kollégák és a vállalatvezetés a pályakezdéshez?

Erzsi:

— Most szeptemberben kezdtem a munkát és egyelőre csak pozitív benyomásaim vannak. A vállalatvezetés foglalkoztatási programot állított össze a friss diplomások számára. Ennek egyik részében minden osztályról tartottak egy órás beszámolót. Megtudtuk mivel foglalkozik az osztály milyen problémák kerülnek oda, és megismertünk onnan egy-egy embert, akihez szükség esetén fordulhatunk. Öt alkalommal gyártmányismertetést tartottak, ez különösen nekem, mint üzletkötőnek volt hasznos. Elvittek minket a vállalat gyáraiba is. Itt kialakult bennünk egy kép a vállalatról, arról, hogy mit gyárt, hogyan épül fel, hol a helye az iparágban. A kollégákról én szintén csak jót mondhatok. Két hete voltam itt, amikor megkaptam azokat a piacokat, amelyekkel foglalkozom. Persze állandóan kérdeznem kellett, és a kollegák türelmesen magyaráztak. Ez a betanítás, ahol már én vagyok felelős a munkáért, ha még nem is tudom egyedül elvégezni, és mindig az éppen felmerülő kérdéseket beszéljük meg, jobban tetszik nekem, mint az a gyakorlat, hogy beültetnek egy üzletkötő mellé és azt kell figyelni, hogy mit csinál ő.

— Mennyi idő múltán tudtatok önálló munkát végezni?

Erzsi:

— A piacokkal rögtön a lehetőséget is megkaptam az üzletkötői munka végzésére, de ezt még nem tudom önállóan ellátni, és nem is tudom, hogy mikor fog ez menni.

Gyula:

— Én két és fél éve dolgozom és tavaly már önállóan kellett tárgyalnom és döntenem fontos ügyekben. Mi itt igen szerencsés helyzetben vagyunk, mert a munkaterületünk viszonylag önálló, van elég munkánk és arra sem panaszkodhatunk, hogy nem kaptunk komoly piacokat. Ez a vállalat, illetve az export főosztály káderpolitikája miatt van így. Az utóbbi időben csak fiatalokat vesznek fel, és minimális betanulási idő után, már érdekes önálló munkát adnak nekik.

— Mit volt a legnehezebb megszokni az egyetemről kikerülve?

A válasz annyira egybehangzó, hogy nem érdemes szétválasztani Erzsi és Gyula szavait:

— Az állandó, monoton háromnegyed 8-tól 4-ig tartó kötött munkaidőt és különösen nehéz volt beletörődni abba, hogy csak tizenegy nap szabadsággal kezdünk. Lengyelországban például harminc napot kapnak a pályakezdők.

Pál Kata

KÖZGAZDÁSZ BUKMÉKER

Ki lesz a rektor?

Van tipped? Tedd meg!

Egyetemünk polgárait egy idő óta nem kis mértékben foglalkoztatja az őket nagy mértékben érintő mérhetetlen kaliberű kérdés, hogy KI LESZ A REKTOR? Szerkesztőségünk időt, pénzt, fáradtságot nem kímélve, felmérést végzett az esélyeket illetően, amelynek folyamatos több héten keresztül tartó regisztrálására ez a rovat hivatott. Természetesen minden vélemény fontos, érdekes, így tippjeiteket a zsibongónál elhelyezett plakáton lévő dobozba dobjátok be, akár név nélkül. Ha a dobozból gyanús zörejek, esetleg szúrós tekintetek szűrődnek ki, ez esetben a bedobás időpontját elhalaszthatják, akik gyengébb idegzetűek, vagy bizonytalan lelkiismerettel, vagy jegyekkel rendelkeznek. A helyesen tippelők rendkívüli jutalomban részesülnek.

Többen abban bíznak, hogy a jelenlegi rektor marad, mivel a szabály nagy kapui mellett, megtalálják a kiskapukat, ha csak egy időre is. Ez esetben látják leginkább biztosítottnak hogy a Berendezés marad, teljes mértékben.

Az utóbbi idők eseményei teret engedtek a már-már bismarcki erős kéz politika híveinek is.

Vannak akik a jövőt egy, a misztikus fenti messziségből küldött az egyetem sorsát és az uv-jegyeket megváltóban, azaz egy külsősben látják.

De sokak szerint esélyesként indulhatna az egyetem egyetlen minisztere a teremminiszter is, akit érdemei elismerése mellett, — s itt megoszlanak a vélemények — eddigi funkciójából való felmentéssel egyidejűleg, illetve ennek megtartása mellett neveznének ki. Mivel bizonyos mértékig ő is a berendezés marad politikát folytatná, kivéve azt az apró változást, ami a rektori bársonyszék bárszékre való felcserélését jelenti. A rossz nyelvek szerint rajtuk kívül még sok titkos és kevésbé titkos jelölt és önjelölt esélyes és esélytelen indul a „versenyen". Mindenesetre tény, hogy az idő az új rektornak dolgozik. Végezetül a pillanatnyi állás:

Berend T. Iván:	1:4
Szabó Kálmán:	1:3
A nagy szürke ism.:	1:6

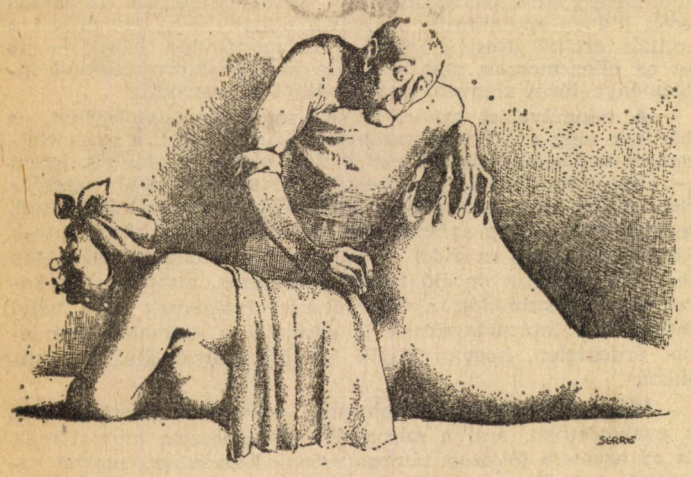

Variáció egy témára

Fő a vastag bőr

1978. a spanyolviasz feltalálóinak éve volt. Attól tartok, hogy előretörésük az idén is folytatódik. Érdekes, hogy egyrészt vannak az éveken át tanulók, kutatók, akiknek csendes eredményeiből élünk, gyarapszunk. A másik oldalon vannak azok, akiknek nevét napok alatt megismeri az ország, akiknek személyét keblébe zárja a nemzet.

Első megdöbbenésemet az okozta, amikor barátom megfogadta, hogy ő bizony felkeresi a putnoki Jolán nénit. Ebből bizony járvány lett.

Megkönnyebbültem, amikor az összpontosított roham eredményeként beszüntette mesterségének „kultiválását". Letette a lantot.

Most viszont az Alföldről érkezett újdonság. Nem a Meteorológiai Intézet jelenti, hanem a nyírségi amatőr meteorológus. Attól tartok, hogy most ő szerez egy kis mellékest, talán Jolán néni helyett is. A két ügy között persze hangsúlybeli különbség van.

Hogy én is kitörjek az ismeretlenség homályából, két út között kell választanom. Vagy kidolgozom a Spanyolviasz és a Többiek Felfedezésének Általános Szabályait, vagy megalapítom a Spanyolviasz és Egyéb Ámítások Ellen Küzdők Harci Szövetségét. Az előbbi a könnyebb, az utóbbi a nemesebb und (et) nehezebb.

NÉHÁNY RÉSZLET A KÉSZÜLŐ SZABÁLYKÖNYVBŐL. Alapvető kritérium, hogy minden bekezdésben legyen egy valamilyen szempontból igaz állítás. Egy bekezdés — szerzője biztonságérzetétől függően — lehet hosszabb-rövidebb. Lehetőleg kerüljük el a logikai hibák nyílt egymás után fűzését!

Idézek az Ország Világ Magazinból: „A szerző némi önkritikával megjegyzi, hogy bizonyítékául annak, hogy van még mit javítani a módszerén, a nyári előrejelzése a múlt évben egy hónappal eltolódott: amit júliusra jelzett, az augusztusban következett be. Általánosságban azonban úgy ítélte meg, hogy az 1978-as évre adott távprognózisa bevált."

De akkor mire jó megadni azt, naptól-napig, hogy milyen időszakokban lesz a sok évi átlagtól melegebb vagy hidegebb az idő. Ha van megengedhető eltérés, méghozzá nem is egy-két napos, akkor például annak az állításnak hogy február 8—15-ig hidegebb lesz az átlagnál, nincs semmi információtartalma . . .

Ó! . . . Azt hiszem én is beléphetek a spanyolviaszt feltalálók baráti körébe! Gyerekek az fix, hogy a Dimitrov-téri postahivatal és a trafik okmánybélyegforgalma a koratavasz alatt pangani fog, de június közepére fel fog lendülni! . . . De sajnos van még mit javítanom, hiszen ha a matek példasorok legnehezebbike pont az első vizsganapon kerül forgalomba, akkor lehet, hogy május 20. körül lesz az illetékbélyegek vásárlásának globális maximuma. Tudjátok mit? Legyen a megengedhető állapotok halmaza a május 15-től június 28-ig terjedő időszak!

—baltás—

Halász Géza rajza

Csukló szavak

végtaggyűlés
ÖSZTÖNDÍJBIRKOZÓ
tagkönyvmoly
házibarátfüle
ELŐADÓFIZETŐ
érdekképviselőfánk
TANSZÉKREKEDÉS
kultúrházmester
pénzalapszervezet
RÖGESZMECSERE

Különbség

A kapitalizmusban a burzsoá szolgákat tart, akik megfelelő fizetségért kiszolgálják. A burzsoá tehát a pénzért ki van szolgálva. A szocializmusban nincsenek szolgák, hanem szolgáltató ipar van, ami megfelelő fizetségért szolgáltatást nyújt. A dolgozó tehát a pénzéért ki van szolgáltatva.

Izsák Jenő karikatúrái

Tréfák

A konyhából óriási lárma, csörömpölés hallatszik. Majd a feleség belép a szobába és azt mondja a férjnek:

— Az a 44 darabos készlet most 170 darab . . .

★

Ez egy szomorú színdarab. Azt tanácsolom neked, hogy rögtön a második felvonás után menj el.

— És miért éppen a második felvonás után?

— Mert az első után nagy a tolongás a ruhatárban.

★

— A maga esetében az lenne a jobb, ha visszatérne a feleségéhez.

— És mi az, amit ennél rosszabbnak tart?

★

Bohuslav megállít egy szép nőt, udvariasan üdvözli és megkérdezi tőle:

— Bocsásson meg kérem, Ön nem Elena Danielová, Zilinából?

— De igen. Csakhogy Dása Dundrovának hívnak és zvoleni vagyok.

★

— Hogy-hogy tegezed a szomszédunkat? Hiszen te csak tízéves vagy és ő már több mint hatvanéves!

— De hiszen ő kezdte . . .

★

A skót bemegy az étterembe és borravalót ad a pincérnek, aki megkérdezi tőle:

— Asztalt tetszik foglalni?

— Nem, ellenkezőleg; egy óra múlva jövök ide egy nővel és szeretném, ha azt mondaná, hogy minden asztal foglalt!

★

Végre elmentek a vendégek. A háziak felsóhajtanak és a feleség megkérdezi a férjet:

— Mit gondolsz, melyik vendég volt a legkedvesebb?

— Az, aki nem fogadta el a meghívást . . .

★

— Jelentsen be az igazgatónak!

— Az igazgató elutazott.

— De engedjen be, én a felesége vagyok!

— Mindenki ezt mondja!

★

Kvacková asszonyt nagy öröm éri. Az udvarló eljött, hogy megkérje a lánya kezét. Édes mosollyal mondja a fiatalembernek:

— Tehát maga az én vőm akar lenni?

— Te jó isten! — riad meg a vőlegényjelölt. — Ezt a lehetőséget még egyáltalán nem tudatosítottam magamban.

★

— A motorizáció jelenlegi fejlődése mellett legalább 100 km-ként kellene építeni egy korszerű szállodát — mondja az előadó.

— És hány kórházat? — kérdezi az egyik hallgató.

— Ez már hihetetlen! Megint elvesztetted a kesztyűdet! — kiabál Koliesko úr a feleségére.

— Ne idegeskedj, csak az egyiket vesztettem el . . .

★

Két barátnő beszélget:

— Ma bementem egy üzletbe és esküvői ruhaanyagot vásároltam.

— Mit nem mondasz, Elsa! Férjhez szándékozol menni? Remélem jól választottál?

— Ebben biztos vagyok. Felséges anyag! Métere 35 koronába kerül!

Saláta

Álljon meg a menet szól a csavar az anyának.

★

Hogy mi az ember tragédiája? A nő. És a nőé? Egy másik nő.

★

Rakodómunkások nem azért tüntetnek a konténer ellen, mert nehéz, hanem mert nehezebb lopi belőle.

★

Hazánk a legjobban villamosított ország — a vezetők érintése életveszélyes!

(Universitas)

Grundfoci — grund nélkül

Legutóbbi számunkban szóvátettük, hogy a Petőfi-híd átépítése miatt a Boráros téri dühöngőt is (amely — többek között — a közgázosoknak is kedvelt foci grundja volt), felvonulási területnek használják az építkezők. Azt kértük, hogy az illetékesek próbáljanak meg legalább egy másik dühöngőt építeni.

Molnár Sándor, a testnevelési tanszék vezetője azonnal pártfogásába vette az ügyet. Kapcsolatba lépett a kerületi Sportfelügyelőséggel, majd a tanács építésügyi osztályával. Jelenleg ott tart a dolog, hogy a tanács értesíti a tanszéket, mihelyt tudnak valamit tenni a működvelő focisták érdekében.

Reméljük erre nem kell sokáig várni!

Nyílt levél

Móricka!

Csak néhány napja tudom, hogy itt vagy az egyetemen, de már régen ismerlek. Ki is tudna úgy felnőni, hogy ne halljon néhány tucatot a rólad készült viccekből. Igen, neked mindenről az jut az eszedbe.

Február végén az ipar kari jelölőbizottság egy nagy plakátot helyezett el a menzalejáróban. A jelöltek nevei szerepeltek rajta, s a nevek után üres sorok — minden bizonnyal a vélemények számára. Jó ötlet volt ez, vagy sem — ennek most nincs jelentősége. Kísérlet volt — megpróbáltak valamit másként csinálni, mint eddig; de nem sikerült. Miattad nem, Móricka!

A plakátkészítők gondolhattak volna arra, hogy üresen marad a papír; s az is biztosan megfordult a fejükben, hogy nem mindenki fog komoly véleményt írni — lesz aki élcelődésre használja fel a névtelenséget. De arra ami történt, nem számíthattak. Nem tudhatták, hogy te leszel az első, aki véleményt nyilvánít — te, akinek mindenről az jut az eszébe.

Először én is nagyon megdöbbentem, mikor elolvastam, amit írtál — bár akkor még nem tudtam, hogy te voltál. Arra gondoltam, hogy bármilyen közösségnek szégyenére válna, ha valamelyik tagja ilyen értelmi, erkölcsi színvonalról (illetve színvonalalattiságról) tenne tanúbizonyságot. Azon morfondíroztam, vajon ki lehetett az, aki ezt megengedte magának? Mérges voltam azokra, akik idétlenül vigyorogva szemlélték „művedet"; szántam azokat, akiket megszégyenítettél; és sajnáltam a jelölő-bizottságot is, amelyik biztosan jót akart. — Szóval nagyon feldúlt a dolog. S akkor szemvillanás alatt minden világossá vált. Rájöttem, hogy te voltál az, Móricka. Szinte látlak magam előtt, ahogy tollat ragadsz, és — mérlegelve a jelöltek tulajdonságait — megfogalmazod véleményedet, melyet „csak" azért nem tudok most leírni, mert nem tűri a nyomdafesték.

Szeretnélek megkérni valamire. Próbálj meg erőt venni magadon! Mivel azt tudom, másféle megnyilvánulást nem várhatunk tőled, hiszen te ilyen vagy — nem kérlek arra, változz meg. Egyszerűen maradj veszteg! Hidd el, senki sem kíváncsi arra, amit te ilyen stílusban mondasz, vagy írsz. Ne tedd tönkre hát mások munkáját! Maradj meg a viccekben és akkor senkinek sem lesz kifogása az ellen, hogy mik jutnak az eszedbe — még nevetni is fognak rajtad. Remélem megfogadod a tanácsomat. Üdvözöl:

Némethi Gábor

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: PARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX., Dimitrov tér 8
Telefon: 174—548
Kiadó: Hirlapkiadó Vállalat Budapest, VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó: CSOLLÁNY FERENC
79—949. Szikra Lapnyomda Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató